

XV. évfolyam 1. szám

HATÁRRENDÉSZETI TANULMÁNYOK

2018/1. SZÁM

BUDAPEST

- 2018 -

**A MAGYAR RENDÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSASÁG
HATÁRRENDÉSZETI TAGOZAT
TUDOMÁNYOS, SZAKMAI KIADVÁNYA**

Szerkesztő bizottság:

Dr. Gaál Gyula, Görbe Attiláné Dr. Zán Krisztina, Dr. Gubicza József,
Prof. Dr. Fórizs Sándor, Dr. habil. Varga János, dr. jur. Vas Gizella,
Dr. Horpácsi Ferenc

Szakmai lektor:

Prof. Dr. Fórizs Sándor

Szerkesztette:

Oláh Norbertné

A megjelent publikációk szerzői vélemények, melyek nem feltétlenül
esnek egybe a szerkesztő bizottság megközelítésével.

Felelős kiadó:

Dr. Varga János ny. határőr ezredes
Magyar Rendészettudományi Társaság
Határrendészeti Tagozat Elnöke

HU ISSN 2061-3997 (Online)

Tartalom

Beregnyei József: 20 éves évfordulós megemlékezés margójára	4
Bezerédi Imre: Mai határrendészeti rendszer működése az ideiglenes déli – kiemelten a Bács-Kiskun megyei- határzár mentén.....	18
Jószai János: Határrendész tiszthelyettesek alapozó továbbképzése Türkmenisztánban (első hét).....	28
Jószai János: Határrendész tiszthelyettesek alapozó továbbképzése Türkmenisztánban (második hét).....	50
Szabó Szonja: A közös nyomozócsoportok helyzete Magyarországon	72

Beregnyi József

20 éves évfordulás megemlékezés margójára

(egy volt „iskolaépítő” személyes tapasztalatai alapján)

Bevezető

Minden valamire való dolog létrehozása – főleg ha sikeres az – jó érzést vált ki az érintettben. Így van ez a nem egyszerűnek mondható iskolalapítás esetében is. Jómagam - éppen 20 évvel ezelőtt – társaimmal erre a nem könnyű, embert próbáló megtisztelő feladatra vállalkoztam. Ez a vállalkozás a szó eredeti értelmében iskola felépítésén, létrehozásán túl, az intézmény, mint szervezet szellemének, működési rendjének, nevelő-oktató tevékenységének, szervezeti kultúrájának kialakítását, fenntartását, későbbi fejlesztését, egyáltalán a „csapat” összekovácsolását is igényelte.

Jómagam – számítva a kezdeti lépések nehézségeire – eldöntöttem, hogy a történések legfontosabb részeit, ahogy én láttam, éreztem, feljegyzem magam és főleg a szakmabeli „utókor” számára. Tettem ezt azért is, mert egyrészt tudom, hogy az évek megszépítik a dolgokat és másrészt pedig azért, mert a későbbi emlékezéseinkben már nagy teret kaphatnak a szubjektivitások, az eseményekben való tetszőleges szelektálások, a homályos visszaemlékezések. Ebben az írásban tehát legfőképpen az akkori feljegyzéseimre támaszkodtam.

Budapest határától csupán néhány tíz méterre – ma már Remeteszlős területén – található az Adyliget Rendészeti Szakgimnázium. A jelenlegi tanintézet területe a rajta lévő régi épületekkel együtt – korábban, egészen 1949-től az 1998. 04. 01-ig bezárólag – laktanyaként funkcionált, ahol leginkább sorállományúak kiképzése, valamint kiszolgálási feladatok teljesítése zajlott. (Innen kapta a 63-s buszjárat ottani megállója az akkori nevét, amit kérésünkre BM iskolára módosítottak!)

1949-ben 2 híradó század került ide, melyből 1950-re már zászlóalj szintű szervezet lett vezetőkes, rádiós, géptávírársz, akkumulátoros, majd EJR-es szakiránnyal. 1971-ben itt állt fel az úgynevezett Határőr Ezred, melynek volt kiképző-, ór- és műszaki zászlóalja is. (Az utóbbi ellátó zászlóaljra módosult 1989-ben.) 1992-ben már a Biztosító és Kiszolgáló Igazgatóság (BKI) névvel rendelkező határőr szervezet díszlokált itt, amely 1995.01.16-tól Budapesti Határőr Igazgatóság (a továbbiakban: BHI) néven működött tovább. 1995-től ez a szervezeti egység felelt a ferihegyi légikikötő utasainak ellenőrzéséért is.

1998-al viszont lényeges szervezeti,- funkcióbeli változásokra került sor ezen a helyszínen. A korábbiaktól kicsit eltérően **1998. április 1-től** itt kezdte el működését a **Balassi Bálint Határrendész Szakközépiskola** (továbbiakban: BBHSZ), valamint az akkori **Határőrségi Vezető-, Továbbképző Intézet** (továbbiakban: VTKI) is. Mivel e két határőrségi - képző-, továbbképző - intézmény felállítására kerekén **20 évvel** ezelőtt került sor és mivel ezt a már nem létező határőrség megünnepelni képtelen, ezért bátorkodtam írásos formájú visszaemlékezés keretében megosztani kapcsolódó gondolataimat, akkori személyes benyomásaimat a Tisztelt Olvasóval. Szándékom hátterében az a cél is szerepelt, hogy e témában is maradjon fenn a korábbi határőrséghez kapcsolódó - az akkori egyik vezető emlékeiből is táplálkozó - valamiféle írásmű.

Mielőtt magáról az akkori Budapesti Határőr Igazgatóság (továbbiakban: BHI) átalakításáról, legfőképpen pedig a BBHSZ és a VTKI megalapításáról szólnék, érinteni kívánom a 90-es évek határőrségre vonatkozó országos helyzetét.

1. Magyarország és a határőrség nagybani helyzete, körülményei 1990-s években

A határőrség 1989-től kezdve aktív kezdeményezője volt a nyugat-európai mintára történő szervezeti és működési átalakításnak. Az elképzelések megvalósítása - tekintettel az akkori feltételekre, körülményekre - csak fokozatosan történhetett meg. Az átalakítás kétirányú – egymással szinkronban tartott – cél megvalósítására irányult. Egyik az akkori sorállomány fokozatos kivonása, a másik pedig az állandó úgynevezett hivatásos állománnyal történő működtetés feltételeinek megteremtése, beindítása.

Az akkor még sorállománnyal is rendelkező szervezet megtette az első lépéseket a tisztán állandó (hivatásos, szerződéses, köztisztviselő, közalkalmazott) állományú testület kialakítása érdekében.

A demokratikus jogállam működési elvei, az európai integrációhoz való csatlakozás szándéka politikailag semleges, feladat- és eszközrendszerét tekintve a jog által szigorúan és egyértelműen körülhatárolt, tevékenységében hatékonyan és törvényesen működő határőrséget vizionált.

A rendszerváltás időszakában nyilvánvalóvá vált az is, hogy a jogvégrehajtó szervezetek – így a határőrség is - csak nyílt jogszabályokban rögzített keretek között tevékenykedhetnek. Az államhatárral, annak rendjével kapcsolatos társadalmi viszonyok törvényi szabályozása kiemelkedő jelentőséggel bírt a belső jogrend és a nemzetközi viszonyok szempontjából.

Ugyanis addig törvény helyett az állam és közbiztonságról szóló 1974. évi 17. számú törvényerejű rendelet és ehhez kapcsolódó a MNK államhatárának őrizetéről szóló 40/1974. (XI.1) Minisztertanácsi rendelet volt meghatározó e témában. (Csak melleleg jegyzem meg, a 39/1974 (XI.1) MT rendelet pedig a rendőrségre vonatkozott.)

Mindezekre tekintettel, ezek szellemében született meg a 3141/1989. és a 2046/1989. (HT. 17.) MT határozat a Magyar Köztársaság államhatárától, annak rendjéről, őrizetéről és átlépésének szabályairól szóló törvényjavaslat alapelveiről. E dokumentum előírta, hogy 1990 és 1995 között fokozatosan ki kell vonni a sorozott állományt a határőrség szervezetéből, és meg kell teremteni a hivatásos állományúakkal funkcionáló határőrizeti rendszert.

A külső körülményekben előállt változások viszont rányomták bélyegüket az akkori határőrizetre, ami lényegében késleltette, illetve más mederbe terelte a határőrizetet érintő jogalkotást. Mivel a külső és részben belső okok miatt eltelt a hivatásos határőrizetre történő átállásra eredetileg tervezett öt év, ezért a kormány a 2186/1996. (VII.16.) határozatban értékelve ezt az ötéves időszakot, meghatározta a további feladatokat. Ennek folyományaként fogadták el a 73/1997. (VII.17.) OGY határozatot, a határőrség fejlesztésének irányairól. A jogszabály meghatározta a kettős rendeltetésből eredő továbbfejlesztési teendőket, főbb lépéseket. Rögzítette, hogy a szervezetfejlesztés során az euró-atlanti integrációt kell alapul venni. „A határőrség szervezeti továbbfejlesztéséről” címet viselő 2141/1997. (V.30.) kormányhatározat ezen belül előírta a sorozott állomány teljes kivonásának ütemét is az akkori határőrség számára. (Kiegészítőileg említtem meg, hogy e jogalkotási folyamat keretében 1996-ban megszületett a hivatásos állományú határőrség személyi állománya szempontjából is fontos jogszabály, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény, mely egyértelműen rögzítette a hivatásos állománnyal szembeni követelményeket, kötelezettségeket valamint jogosultságokat.)

A tanintézet felállításával kapcsolatos tapasztalatokat mindezen körülmények tükrében célszerű megítélni!

2. A szakközépiskola alapítása és a VTKI felállítása

Egy sikertelen orosházi, nyírbátori kezdeményezés után 1997. év első felében – a fentebb már érintett 2141/1997. (V.30.) számú kormányhatározatban leírtak alapján többet között arra a döntésre jutott a határőrség felső vezetése, hogy a BHI Ferihegyre költöztetésével

párhuzamosan annak helyén tiszthelyettes-képző iskolát, valamint határőr vezető-, továbbképző intézetet kell létrehozni.

Az általam is támogatott kezdeti elképzelések még nagyon jónak tűntek, hisz az eredeti elgondolás szerint a két tanintézet mellett lett volna egy logisztikai központ is e bázison, amely a BBHSZ, a VTKI, a Határőrség Országos Parancsnokság (továbbiakba: HŐR OP-ság) és a háttérintézmények teljes, valamint a BHI részleges ellátását szolgálta volna. Ez hamar módosult úgy, hogy a BHI fog rendelkezni nagy ellátó-hadtáp szervezettel, mivel ez az ő esetében annyira nem ütne el az alaprendeltetéstől. Ennek az elgondolásnak az élettartama még rövidebb volt, mint az elsőé. Így született meg a harmadik – véleményem szerint számunkra nem éppen optimális – átmeneti megoldás, mely szerint a szakközépiskola fog rendelkezni egy nagy ellátó-hadtáp szervezettel, és saját magán túl kiszolgálja, a VTKI- t, a HŐR OP-ságot, a háttérintézményeket és részben még a BHI- t is. (Színezi a palettát, hogy mi kaptunk meg olyan szervezeti elemeket is, mint a Határőrség Központi Zenekara, a Tartalék Vezetési Pont, TVP (más néven pihenőház), vagy például – amire sokan már nem is emlékeznek - a Katonai (határőr) Ruházati Bolt.)

A BBHSZ megalapítására és a VTKI felállítására vonatkozóan lényegében két - pontosabban egy és még egy ennek kiegészítése - HŐR Országos Parancsnok- i parancs rendelkezett. Ezek:

- a 36/1997. számú „A Budapesti Határőr Igazgatóság átszervezésével, Határrendész Szakközépiskola, valamint Vezető és Továbbképző Intézet létrehozásával kapcsolatos egyes szervezési feladatok végrehajtására” címmel, mely 10. hó 13.-án jelent meg;
- a 12/1998. számú „A Budapesti Határőr Igazgatóság átszervezésére, a Határrendész Szakközépiskola, valamint a Vezető és Továbbképző Intézet létrehozására vonatkozó 36/1997.sz. parancs kiegészítésére” címet viselte, és 03.24-n jelent meg.

Mi volt az, ami kiváltotta a Határőrség Országos Parancsnokának – továbbiakban OPK. - ilyen tartalmú parancsa - illetve ennek kiegészítése – megszületését, hatályba léptetését?

Az 1997. évi XXXII. tv „a Határőrségről és a határőrrizetről”, a 2141/1997.(V.30.), valamint a 73/1997. (VII. 17.) OGY-i határozat előírásainak megfelelően kezdődött meg, illetve folytatódott a határőrség átszervezése, felkészülés a sorállomány kivonására és az ún. „hivatásos határőrízet” beindítására.

A hivatásos állománnyal történő határőrízetre való teljes áttérés, a Ferihegy II. „B” terminál várható üzembe helyezése, valamint az állomány felkészítésének és a vezetők továbbképzésének növekvő igényei, továbbá az 1996. évi XLIII. törvény 73.§- ban meghatározott követelmények szükségessé tették részben a BHI akkori szervezetének,

elhelyezésének módosítását, részben pedig új határrendész szakközépiskola alapítását és a Vezető és Továbbképző Intézet létrehozását.

Már a címük is érzékelteti, hogy itt a hivatásos határőrizet létrehozásának alapvető szándéka okán lényegében kétirányú intézkedés fogalmazódik meg. Egyik a BHI szervezetét, elhelyezését, további működését érinti és a másik pedig a két intézmény felállítását célozta meg. Rögtön hozzáteszem, hogy ez a kétirányú átalakítás – számunkra kissé neheztően - lényegében egy teljes éven keresztül szimbiózisban zajlott.

Az OPK- i parancsban a BHI- ra vonatkozóan az alábbi részfeladatok szerepeltek:

- 1997.11.01-el térjen át az új állománytáblai működésre.
- a 2141/1997.(V.30) sz. kormányhatározatnak megfelelően két lépcsőben (1998.01.31 és 1998.04.15) hajtsa végre a sorállomány kivonását.
- Készítse elő a Ferihegy –III határforgalmi kirendeltség működésének beindítását.
- 1998.04.20-tól valamennyi szervezeti elemére vonatkozóan biztosítsa az önálló működést.

Ami a két új tanintézményt illeti, arra vonatkozóan a 36/1997. sz. parancs 3. pontja úgy szól, hogy a tanintézet alapító okirattal kerül megalapításra, míg a VTKI- t az akkori Szervezési Főigazgatóság közvetlen irányítású háttérintézményeként, önálló szervezettel, de a szakközépiskola elhelyezési és ellátási bázisán kell felállítani. Létrehozásukat úgy kellett ütemezni, hogy 1998.09.01-től részleges-, és 1999.10.01-től pedig teljes működőképességgel rendelkezzen. (Ez a VTKI esetében nem okozott gondot!) Azt fontos kihangsúlyozni, hogy a BBHSZ – nyilvánvalóan - a határország területi szintű nevelő-oktató tevékenységet végző intézménye volt 1999. augusztus 31-ig bezárólag.

A kettős feladatból a tanintézet felállítására vonatkozó előkészület - ideiglenes megbízatások teljesítésén keresztül - lényegében már 1997.10.13-tól datálódtak. Az OPK az általa meghatározott kétirányú feladat 1997.10.01-1998.04.30 közötti koordinálására, segítségére egy országos parancsnoki biztost és négy szakirányú bizottságot bízott meg, akiknek 1997.10.31-ig kellett az átalakítás részletes tervét kidolgozniuk az érintett szervezeti vezetők bevonásával. Ennek keretében a szakközépiskolával kapcsolatos teendők részletes megtervezésére is sor került, s a komplex tervokmányt 1997.12.15-ig készítettük el, terjesztettük fel OPK- i jóváhagyásra.

Az OPK- i parancs a 11. pontjában azokat a személyeket nevesítette, akik ideiglenes megbízatást kaptak az előkészítési teendőkre vonatkozóan. A határrendészeti szakközépiskola egészét illetően engemet, a szervezési szakterületet illetően Berki Imrét, az oktatásigazgatás

esetében Cseh Józsefet, a VTKI felállítást illetően pedig Tőrincsi Józsefet bízta meg – eredeti beosztásuk mellett – az országos parancsnok. Ami gondot okozott számunkra/számomra, már az előkészület kezdetén is, az a gazdasági feladatokra vonatkozott. Ugyanis az országos parancsnok Dékány Istvánt – aki később a tanintézet gazdasági igazgató-helyettese lett – nemcsak a tanintézet gazdasági feltételei megteremtésével bízta meg, hanem ezzel párhuzamosan az ő munkakörébe tartozott a BHI átszervezés gazdasági ügyeinek intézése is. Ezen túl a 12/1998.számú OPK- i parancs úgy határozta meg a BHI igazgatója részére a sorállomány teljes kivonását, hogy ennek feltételei megteremtéséhez a tanintézet hivatásos és közalkalmazotti állományának is hozzá kell járulnia plusz feladatok teljesítésével, illetve BHI ügykörébe tartozó részteendők megoldásával. Amikor a szervezeti szétválás illetve feladatmegosztás, az állománytábla hatálybalépésekor még nem volt teljesíthető, akkor a kinevezésekkel együtt egyéb megbízások adásával kellett a folyamatos munkavégzést biztosítanunk mind Adyligeten, mind kisebb részt Ferihegyen, továbbá ellátás-kiszolgálás vonatkozásában a HŐR Országos Parancsnokságon (Labanc utca) is. Az akkori gazdálkodást irányító és a végrehajtást teljesítő szakapparátus összetartását határozta meg az OPK- i parancs kiegészítése. Az együtt tartott állomány és a gazdálkodást irányítók tevékenységének vezetése a vagyonmegosztás végrehajtásig bezárólag a BHI igazgatója hatáskörébe tartozott. A BHI Adyligetről Ferihegyre való áttelepülését a parancs 1998.03.31-ben határozta meg. Így tehát 1998.04.01-től az adyligeti objektum parancsnoki teendői már a szakközépiskola igazgatója feladatkörébe kerültek.

2.1 A BBHSZ igazgatási-, humán-erőforrási vonatkozású történései

A szakközépiskola alapító okiratát és a VTKI. ügyrendjét 1997.10.25-ig kellett elkészíteni, jóváhagyásra felterjeszteni. Nyilvánvalóan a tanintézeti szervezet feltöltésére csak az alapító okirat aláírását és az állománytábla jóváhagyását követően adódott lehetőség. A személyzeti elbeszélgetésekre vonatkozóan háromféle meghatározása volt a HŐR OPK- nak. Az egyik szerint a tanintézeti szervezet működéséhez szükséges személyi feltétel megteremtésére a BHI szervezetének át/kialakításával szoros összhangban kerüljön sor. A másik arról szólt, hogy a személyzeti elbeszélgetés, beosztásba helyezés során a vezetői döntés legyen méltányos az érintett személyek egyéni körülményeire, igényeikre, érdekeikre. A harmadikban pedig előírta ennek menetében az együttműködést az érintett érdekvédelmi szervezettel. (Ezek mind a humánus eljárásra vonatkozó meghatározások voltak. Ez magával hozta azt is, hogy az első évünkben a diákokhoz képest nagy létszámmal rendelkezünk, ami egyébként a második tanévünkre, 2000.08.01-re már optimalizálódott!)

1998. januárra a személyzeti bizottsággal megterveztük a kialakított állománytábla alapján, hogy milyen munkaköröket lenne célszerű feltölteni. Szándékom volt a tanulmányi osztályvezetői és a szakcsoportvezetői helyekre tanintézeti tapasztalattal rendelkező személyek megnyerése, mely csak részben sikerült, mivel az érintett tanszékvezetők egyes személyeknél nem adtak erre lehetőséget. Rajtuk kívül további 8 csoportvezetői szintű hely esetében hasonló jó kaliberű, tapasztalatú egyénekre az ottani fizetési besorolásuk miatt még gondolni sem lehetett. Ebbe belejátszott az is, hogy a 11/1997.sz. BM rendelet melléklete szerint az iskola vezetői, oktatói akkoriban egy villával lejjebb voltak besorolva, mint az azonos jogállású határőr-igazgatóság dolgozói. Ehhez tartozik még az is, hogy tekintettel a részleges – kettő osztályos – beindításra nem is szándékoztam széleskörű feltöltést végezni, különösen nem az oktatási- és a humánszervezési szervezeti elemeknél.

2.2 A BBHSZ pénzügyi-, logisztikai vonatkozású történései

A tanintézet felállításában, működési feltételei megteremtésében a személyzeti erőforráson túl nagy nehézséget az anyagi,- pénzügyi és elhelyezési feltételek kialakítása okozta számunkra.

A tanintézet alapításának anyagi feltételeit alapvetően a BHI vagyonának – ami az ő birtokában volt – megosztásával, valamint kisebb részben a központi források igénybevételével kellett megoldani. Ehhez viszont előbb tételes vagyonfelmérésen alapuló leltárra volt szükség. Erre alapvetően az ingó és ingatlan vagyonra vonatkozó tényleges meggyőződés érdekében, a hitelesség és a régi nyilvántartás pontosítása céljából került sor. Ebben az egy hónapig tartó munkában az intézmény munkatársai adták a résztvevők többségét. Nyilvánvalóan a vagyonmegosztás során a vagyonkezelő BHI előnyös helyzetét ki is használta. Ennek lett a „hozadéka”, hogy több speciális rendészeti eszköz vonatkozásában minimális darabszám került át a birtokunkba, avagy egyetlen darabot sem kaptunk.

(Mivel a továbbiakban nem írok a VTKI- ről, ezért itt említem meg, hogy egy éven keresztül jól működtünk együtt, azért csak egy évig, mert a határőrségi VTKI ennyi ideig funkcionált eredeti felállásban és ez után beépült a később felállított RTF Rendészeti Vezetőképző, Továbbképző és Kutató Intézet – RVTKI- szervezetébe!)

3. A megörökölt bázis tényleges állapota és az előkészítő munkálatok

Az akkori tanintézet teljes területe pontosan 257 447 m² volt. Az ingatlan egyébként a magyar állam tulajdonaként szerepelt, a BM MŰ FŐO kezelésében állt és vagyonkezelési szerződés alapján a tanintézet használatába, illetve mérlegébe került! A beinduláskor mindösszesen 52 különféle épület létezett a területen, ezek egy része fabarakk volt. A korábbi funkciói, a

katonák általi építkezés és a fenntartással kapcsolatos tevékenységek elmaradása miatt az egész adyligeti objektum – az új étterem és konyha kivételével – valamint a hozzátartozó terület az átvétel időszakában kissé elhanyagolt, elöregedett, leharcolt, gyakran előforduló meghibásodással üzemelő létesítmény-együttes volt. Ezt örököltük mi meg és vettük nagy lelkesedéssel birtokba. A kezdeti nagyobb műszaki-üzemeltetési hibák megszüntetésével, ellensúlyozásával párhuzamosan megpróbáltuk feltérképezni, hogy hol tudunk és milyen szükségmegoldással – 2 osztálynyi tiszthelyettessel, maximum 50 fő és egy osztály 12-13 fő vezetőképzéssel – a képzést elindítani 1998. 09.30-tól.

Az 1997. október 31-én elfogadott határőrségi ütemtervben, és a 2/1998-i Gazdasági Főigazgató- i intézkedésben - a BHI- val kapcsolatos teendőkön túl - az adyligeti objektummal kapcsolatos – a korábban általam már érintett - beruházási, felújítási munkák 1998. évre vonatkozó része is szerepelt. Mindezekben szereplőkkel kapcsolatban összegzésképpen nagyon látványos történekekről nem, de apró eredményekről számot lehet adni. Az ideiglenes tanintézeti működés előkészületeinek gazdasági része háromirányú volt. A képzésben résztvevők tantermi-, kollégiumi-, átöltözői, továbbá az oktatói állomány - mint új szervezeti elem – munkahelyi feltételeinek kialakítását célozta. Hosszú csúszás után június 24-re sikerült befejezni a korábbiakban Őrzés Biztonsági Szolgálat által használt épület elhelyezési, kommunális részének átöltöző helyiséggé történő kiépítését és augusztus 10-re pedig az új öltöző szekrényekkel való teljes berendezését. (Ez lett a nagyszámú bejáró kettős jogállású tanulói állomány, öltöző-, tisztálkodó helyisége!) 1998. 06. 20-ra készült el az 50 fő elhelyezésére hivatott ideiglenes kollégiumi szállás a volt egészségügyi blokk (Nagykovácsi út melletti téglapépület) emeletén. (Azért csak az emeletén, mert a földszinten orvosi rendelők működtek.) Ekkorra készült el 3+1 tanterem is. Mindezek persze még határőrségi beruházásként – az általa biztosított pénzügyi forrásból felújítás címen - valósultak meg.

1998. augusztus hónap végére, szeptember elejére a finiséhez érkezett az előkészület a képzés ideiglenes körülmények közötti megindításához. (A HŐR OPK- i parancs adott pontja a részleges beindulást 1998.09.01-re határozta meg!)

A tantermek és a kollégium teljes – berendezés nélküli – készenlétét 1998. 08. 26-án értük el. A szükséges bútorzatuk és más berendezési eszközök 1998. 09. 25-27-én érkeztek meg az iskolába, így büszkén mondhattuk, hogy a részleges működési készenlétet nehézségek által a tanulók beérkezése napján – 1998. 09. 28-án a teljes berendezéssel, takarítással együtt – teljesítettük. Így összegzésül kimondható, hogy 1998 nyara végére, ősze kezdetére megteremtettük, megteremtették számunkra azon ideiglenes elhelyezési feltételeket, mellyel lehetőség adódott egyszerre mindösszesen 50 fő kettős jogállású tanuló kollégiumi és tantermi

elhelyezésére, a képzés részleges beindítására, az új szervezeti elem – az oktatók – részére ideiglenes irodák kialakítására.

4. A határrendész szakközépiskola egy éve

Mondanivalóm eddigi részében az 1997.évtől 1998.09.01 közötti időszak – első naptári évünk - eseményeit érintettem. Erre az volt a meghatározó, hogy előkészültünk – minden szempontból – az első tanévi – nem iskolarendszerű - nevelő-oktató munka beindítására, melyre 1998.09.30-al került sor. Ezért a továbbiakban – az előbbi naptári év folytatásaként - az **1998.09.02 és 1999.09.01 közötti**, szintén mintegy egy naptári év főbb eseményeit taglalom a történések és a saját benyomásaim alapján. Miért csak erről az egy évről írok? Erre adandó válasz nagyon egyszerű. Bár a továbbiakban is igazgatóként vezettem az időközben a nevében és felügyeletében változáson átesett szakközépiskolát, de a tanintézet további működéséről szóló megnyilatkozásra a jogutód szervezet vezetésétől semmilyen felkéréssel, illetve felhatalmazással nem rendelkezem.

Túlzás nélkül mondhatom, hogy elég sajátos és nehéz – külső szemlélő szerint könnyű – helyzetben végeztük első tanévi alaptevékenységünket. Ezek okai a következők voltak:

- nem volt érvényes alapító okiratunk, így közoktatási értelemben nemigen voltunk legálisak (persze ehhez hozzátartozik, hogy a ciklusos rendszerű képzéshez ez nem is volt még szükséges);
- nagyarányú ellátási, kiszolgálási feladatunk létezett, ami a képzésről vitte el a pénzt és csorbította annak jelentőségét;
- a törzsállomány létszáma a maximum 300 főnyi tanulói létszámhoz méretezett volt, így akkor a tanulói-oktatói arány – ami 2010-re optimális lett - nagyon kedvezőtlen volt;
- az alapfeladatokhoz nagyon kevés volt a költségvetés és minimális a birtokukban lévő rendészeti technikai eszköz;
- a koros épületek nagy száma, bármikor nagy kiadást, sok javítást, foltozgatást igényelt részünkről;
- az első tanév beindítására szemmel is azonnal érzékelhető építkezési előrehaladás - az ideiglenes elhelyezési feltétel, a fűtésrekonstrukció, valamint a VTI kollégium egy szintje kivételével - nem nagyon történt.

Ebben az időszakban is gondunk volt a működtetési-, költségvetési-, gazdálkodási feltételeinkkel. A vagyon és költségvetés nélküli, csaknem önálló szervezeti működésünk feltételei csupán 1998 szeptemberére – a tanintézeti képzés beindulása előtti napokban -

teremtődtek meg. (De még az ez utáni időkben is kb. 4 hónapig a BBHSZ Költségvetési Osztály egy része és a raktárbázis állománya a BHI alárendeltségében végezte munkáját.) Az 5/1998. BHI-BBHSZ együttes intézkedés az 1998-as költségvetési év négy hátralévő hónapjára a BHI eredeti költségvetéséből dologi és rendszeres személyi juttatásra előirányzott felhasználási keretösszeg került meghatározásra a tanintézet számára.

Annak ellenére, hogy a 36/1997. számú OPK- i parancs és ütemterv meghatározta, illetve szerepeltette az alapító okirat elkészítését, aláírását, erre különböző okok miatt nem került sor és így kezdődött el az „iskolai élet”. Ettől függetlenül a legszükségesebb oktatásigazgatási dokumentumokat az oktatási szakterület elkészítette, a képzés felépítését, ütemezését megtervezte és elkészült a kettős jogállású tanulókra vonatkozó sajátos tanulmányi szabályzat is. A szakcsoportok a kidolgozott tematikajegyzék alapján készültek fel az első foglalkozásokra, melyekhez néhány információhordozót is készítettek. Ebben legfőképpen az a néhány vezető, oktató járt elől, akik már rendelkeztek valamilyen mértékű és jellegű tanintézeti tapasztalatokkal! Az alaptevékenység, az oktató-nevelőmunkában főleg a tematikák készítése időszakában akadályozott bennünket az alacsony színvonalú és kevés számú számítástechnikai-, és másolásra alkalmas eszközökkel való ellátottságunk. (Ekkor a teljes szervezet számára mindösszesen 41 db 126-os, illetve 256-os számítógépünk volt.)

1998. 09.30-a volt az a nap, amikor beérkeztek a BBHSZ- hez – az első „diákok” akiket hivatalosan kettős jogállású tanulóknak mondhattunk, mivel ők már állományban lévő határőr tiszthelyettesek voltak, akik alapképzését kellett végeznünk e tanintézet falai között. Az első 1998/99-es tanévünk során tehát már ténylegesen hivatásos állományban lévő tiszthelyettesek 3 x 9 hetes alapképzését végeztük járőr és útlevelkezelői szakirányokban, iskolarendszeren kívüli képzési formában. Ezen túl beindítottunk kettő osztály szak-alapismereti képzését külső honvédségi bázison a Zách utcában. Bekapcsolódtunk a határőrségi bűnügyi-felderítő szolgálat informatikai felkészítésébe, a beiskolázott – végrehajtó állomány - idegen nyelvi képzésébe is. Ezeken túl teljesítettük más jellegű speciális továbbképzést is a határőrségi igényeknek megfelelően. (Lényegében ugyanezek voltak a feladataink az 1999/2000-es tanévben is annak ellenére, hogy 1998. szeptember 01-el kikerültünk a határőrség fennhatósága alól, de erről majd későbbi részben írok.)

5. Út a változtatáshoz, kikerülés a határőrség felügyelete alól

Kissé kellemetlen volt számomra, hogy tulajdonképpen még el sem kezdtük önállóan nevelő-oktató munkánkat, be sem járattuk a szervezetet, 1999.01.04-el el kellett kezdeni egy újabb

módosult felállást megtervezni, mellyel 1999. 01.11-re lettem kész. A nyitott kérdések Belügyminisztérium általi megválaszolására 1999. 01.30-ra került sor. Az iskolák – így a miénk – sorsa, rendeltetése pedig 1999.02.28-ra került részletesen kidolgozásra. Ebben kedvező volt számunkra, hogy szinte majdnem mindenkinek lett valamilyen munkája, és felcsillant annak reménye is, hogy az adyligeti bázis lehetőségeit kihasználva beindulhat valamilyen mértékű fejlesztés, iskolaépítés már belügyi költségvetési forrásokból. (Ez később be is igazolódott!)

Szinte az év elejére az ebben érintett felügyeleti szerveken túl már minden iskola tudott a határőr tanintézetek határőrségtől való leválásáról és a BM Oktatási Főosztály, mint új szervezeti elem létrehozására, ide történő át-alárendelésünkre vonatkozó elgondolásról. Ez éreztette hatását a határőrség általi korábbi aktív közreműködés akadozásában, a részünkre biztosított pénzügyi és egyéb eszközi források visszaesésében.

1999.07.02-án a BM-OM együttes rendelettervezetet, 07.05-én pedig az alapító okiratunkat véleményeztem és küldtem vissza a BM Oktatási Főosztály részére.

1999.07.05-08 között az átszervezéssel kapcsolatos előbeszélgetésekre is sor került. Ennek keretében beindult egyeztetés is, egyrésztől, Kiss Kálmán megbízott határőr országos parancsnok, másrésztől pedig dr. Felkai László belügyminisztériumi államtitkár között /07.08-án volt a találkozó/.

Elvileg 1999 elejére zártuk le teljesen a BHI- től való leválásunk folyamatát, de az ebből adódó hátralékok rendezését gazdasági téren tulajdonképpen csak nyáron voltunk képesek teljesíteni. Ezzel együtt az újabb átszervezést, leválasztást kellett előkészítenünk illetve megvalósítanunk. Ez egyrészt személyzeti-, másrészt anyagi téren adott jelentős feladatot számunkra.

A személyzeti ügyeket viszonylag gyorsan elrendeztük, mert ebben csak a határőrség és mi voltunk érintve. A BM Oktatási Főosztály- i felügyelet alá kerülésünk kapcsán a dolgozók egy része átkerült a HŐR. Országos Parancsnokságon felálló GEK- hoz – amit én már 1997-ben indokoltam tartottam – más része pedig a BHI- hoz, továbbá néhányan nyugdíjba vagy a polgári életbe mentek.

Ugyanakkor a gazdasági jellegű, de főleg a pénzügyeink rendezése viszont már nem ment ilyen könnyen és legfőképpen számunkra nemigen kedvezően. Eljutottunk a vagyonmegosztás végére, és július 06-án 11.00 órakor vettem át a papírokat és azt a parancsot, hogy 08-án történjen meg az aláírása. A megbízott OPK tájékoztatott a nem ide való szervezeti elemek leválasztásával kapcsolatban, ami 08.01-vel indult el a TVP- al. Az átadás-átvétel – a lakótelep kivételével – zökkenőmentesen lezajlott köztünk és a GEK között.

A három épületből álló lakótelepi ingatlan (és kis parkoló) átadása viszont egészen a 2000. év végéig húzódott el a felmérések, új helyrajzi számok és az elidegenítési terv miatt. Sajnos a jövőre 2000. évi költségvetés nagyságában sem volt megegyezés a BM KGF és a Határőrség Országos Parancsnokság között. Ezen felül bizonyos eszközök, berendezések is visszakerültek tőlünk a határőrséghez.

A határőrségtől a BM-hez történő átkerülésünk, illetve a kiszolgáló szerepünk megszűnése, továbbá ezen elemek GEK- nek való átadása után a jelentősen szűkült rendszeresített és a valós létszámunk már az oktató-nevelői rendeltetésünkhöz és a többi rendészeti szakközépiskolához hasonlóvá kezdett válni.

Tehát a belügyminisztériumi rendvédelmi oktatási koncepció megvalósítása keretében a korábbi rendészeti szakközépiskolák „átprofilozása” – így a miénk is - megtörtént. Ez esetünkben azt jelentette, hogy a BBHSZ- t a belügyminiszter 1999.09.01-el megszüntette, és ezzel együtt az alapító okiratban meghatározott feladatok továbbvitelére (részben önálló) költségvetési szervként megalapította az ARSZ- t, mint az előbbi jogutódját. Ezzel együtt kikerültünk a határőrség fennhatósága alól és a Belügyminisztérium szakmai tevékenységét segítő háttérintézmények kategóriájába tartozó szervezetekhez kerültünk besorolásra.

2000-től iskolarendszerű képzés keretében határrendészek felkészítését végezte az iskola. Ezek – néhány fő kivételével – az eredményes szakmai vizsgát követően 2002. július 22-én kikerültek a határőrség végrehajtó szerveihez munkavégzésre.

A központi program (tanterv), valamint a helyi pedagógiai program alapján a 2000/2001. tanévtől kezdődő egységes rendészeti képzés színvonalas végzése érdekében szükséges beruházásokat és fejlesztéseket tartalmazó eszközjegyzéket és távlati fejlesztési tervet a szakközépiskola vezetése elkészítette, előjárói jóváhagyásra felterjesztette, amiből eredően beindult a mára jó feltételekkel rendelkező, korszerű oktatási intézmény megteremtése, majd megerősítése.

Csak megjegyzem, hogy 2004-től – tekintettel a belügyminiszteri döntésre - a korábbi határrendész képzés kiegészült a rendőr szakképzéssel is.

Befejezés

A Balassi Bálint Határrendész Szakközépiskola – az akkori Határőrségi Vezetőképző Intézettel egyetemben – 1998.04.01-el került felállításra. Neve 1999.08.31-el Adyligeti Rendészeti Szakközépiskolára változott, és innen már a felügyeletét, közvetlen irányítását a Belügyminisztérium Oktatási Főosztálya gyakorolta. A jogutód szervezet – ARSZK - pedig a

korábbi képzési rendszerben és eszközellátottság mellett végezte tovább nevelő-oktató tevékenységét.

Bízom benne, hogy az itt szereplő témával kapcsolatos írás nemcsak azokban kelti fel az emlékeit, akik ezekben a munkálatokban valamilyen formában, módon részt vettek, hanem érdeklődést vált ki a fiatalabb korosztály történelmi múlt iránt érdeklődő tagjaiban is.

Főbb időponti kimutatás:

1997.10.13-tól tanintézet felállításának előkészítése.

1997.04.01 BBHSZ (HŐR VTKI) felállítása.

1997.11.01 BHI új állománytábla.

1998.01.31 sorállomány kivonása (I. ütem).

1998.03.31 BHI átköltözése Ferihegyre.

1998.04.01-től a bázis már a BBHSZ- é.

1998.04.15 sorállomány kivonása (II. ütem).

1998.09.01-től a tanintézet részleges működőképességének elérése (képzés első évének elindulása).

1999.10.01-től a tanintézet teljes működőképességének elérése.

1999.08.31-től BBHSZ-ből ARSZ és át a BM szervezeti háttérintézményei közé.

Felhasznált irodalom

- Egy igazgató visszaemlékezései. Dr. univ Beregnyei József, 1996-2006 Budapest.
- 1974. évi 17. tvr. az állam- és közbiztonságról, (kihirdetés napja: 1974. március 9.
- 40/1974. (XI. 1.) MT rendelet a Magyar Népköztársaság államhatárának őrizetéről.
- 1997. évi XXXII. törvény „a határőrizetről és a Határőrségről”.
- 2141/1997. (V. 30.) Korm. határozat „a Határőrség szervezeti továbbfejlesztéséről”.
- 73/1997. (VII. 17.) OGY határozat „a Határőrség fejlesztésének irányairól”.
- 2046/1989. (HT 17) MT határozat „a MK államhatáráról, annak rendjéről, őrizetéről és átlépésének szabályairól szóló törvényjavaslat alapelveiről”.
- 2416/1997 (XII. 17.) Korm. határozat „a Határőrség határvadász századainak létszám- és eszközigényéről, valamint fegyverzetéről”.
- 2186/1996. (VII. 16.) Korm. határozat „a Határőrség szervezeti átalakításának végrehajtásáról és a további működési feltételeinek biztosításáról”.
- 2141/1997. (V. 30.) Korm. határozat „a Határőrség szervezeti továbbfejlesztéséről”.

- 73/1997. (VII. 17.) OGY határozat „a Határőrség fejlesztésének irányairól”.
- 2416/1997 (XII. 17.) Korm. határozat „a Határőrség határvadász századainak létszám- és eszközigényéről, valamint fegyverzetéről”.
- 2087/2000. (V. 4.) Korm. határozat az Európai Unióhoz történő csatlakozással összefüggő, a határok őrzésével, a határforgalom-ellenőrzésével és a határátkelőhelyek fejlesztésével kapcsolatos feladatokról és intézkedésekről.
- 12/1998. számúval kiegészített 36/1997. OPK számú parancs „a BHI átszervezése, a Határrendész Szakközépiskola és a Vezető Továbbképző Intézet (VTI) létrehozása.”

Bezerédi Imre

**Mai határrendészeti rendszer működése az
ideiglenes déli – kiemelten a Bács-Kiskun megyei- határzár
mentén**

Bevezetés

„Az egyes ember szabadsága ott ér véget, ahol a másik ember szabadságát érinti. Több mint 40 éven keresztül a kelet-európai emberek szabadsága ott végződött, ahol egy emberhez méltatlan akadályba, a vasfüggönybe ütközött. A vasfüggöny nemcsak a Keletet választotta el a Nyugattól, hanem a Kelet-Európában élő embereket is elszigetelte egymástól.”¹ Olvasható ezen pár sor Dr. Rainer Geppert tollából majd húsz évvel ezelőtt, melyet a vasfüggönyről szóló könyv bevezetés első gondolatának szánt a kiadó képviselőjében. Elgondolkodtató, hogy a rendszerváltásig működtetett mindenki által csak vasfüggönyként ismert határzár összesen 960 kilométer hosszan futott Magyarország nyugati (350 km) részén melyet olyan nagy örömmel vágta át 1989 nyarán. A vasfüggöny egykori lebontása nem pusztán gazdasági vagy politikai, sokkalta komplexebb társadalmi kielégülésként éltük, élték meg. A szabadság érzetét szimbolizálták a külföldi kirándulások, nyugati barátságok szövődése. Most azonban a déli határzár kiépítésekor -a nyugat európai országokban jelentkező terrortámadások hatására- az emberek biztonságérzete felülkerekedik a szabadságérzeten, az irreguláris migránsok megjelenésében sokan a terroristák felbukkanásától is félnek.

Az elmúlt évek során olyan szintű, a zöldhatár őrizetének megerősítését célzó technikai fejlesztések történtek az államhatárnál, amelyre eddig soha nem volt példa. Ezek a munkálatok több szempontból is forradalmiak voltak. A rendszerváltáskor megszüntetett EJR határzár² óta nem volt olyan fizikai akadály és technikai jelzőrendszer, amely arra hivatott, hogy a zöldhatáron való átjutást akadályozza meg.

A 2015. novemberi párizsi, a 2016. márciusi brüsszeli, a 2016. júniusi nizzai, és a 2016. decemberi berlini terrorcselekmények folyamatosan megerősítik azt a teóriát, hogy akár

¹ Dr. Zsiga Tibor: A „vasfüggöny” és kora, Hanns Seidel Alapítvány, Budapest, 1999., 7. p.

² „Az SZ-100-as elektromos jelzőrendszer (EJR) a nyugati határszakasz legfontosabb irányainak lezárására 10 órs területén épült fel és 1965. december 15-én kapcsolták be a határőrizetbe. Az EJR rendszert már 1957-ben alkalmazták Csehszlovákiában. Magyarországon pénzügyi miatt 8 éven át maradt a régi rendszer, emberéletek kioltását és súlyos sérüléseket okozva. Egy 8–12 m széles nyomsvot kellett létrehozni. A műszaki alakulatok 1965-ben 318 km-en végeztek aknamentesítést és 300 000 aknát távolítottak el. Kiépítettek 248 km elektromos jelzőrendszert, amit 1968-ban korszerűsítettek a Belügyminisztérium Határőrség Parancsnokság terve alapján. Ennek az elektromos határzárnak szélessége már 18 m volt. A 185 cm magas oszlopok 3 m távolságban voltak egymástól, 24 db sima- és tüskédrot sorral. A műszaki zárba 24 voltos jelzőrendszert is beépítettek.” In: Reischl Ferenc –Becher Nándor: Vasfüggöny az Alpok lábánál. Soproni Szemle 2008. LXII. évf. 4. sz. 55. p.

az illegális, akár a legális migrációt kihasználva utaznak olyan személyek az EU területére, akik szándéka, hogy terrorcselekményeket hajtsanak végre, vagy azokat támogassák.

Ugyancsak figyelemre méltó azon jelenség, amikor EU országbeli radikalizálódott személyek kívánnak keletre utazni akár kiképzés³, akár valamilyen terrorszervezet támogatása, finanszírozása kapcsán. Azt a tévhitet azonban el kell oszlatni, hogy mindenki terrorista, hiszen akkor a valóban ilyen szándékkal érkezőket nem tudnánk kiszűrni. Ahogy a fenti eseményeknél is rávilágítottak a külföldi rendvédelmi szervek, az elkövetők nem az unióba történő bejutást követően tervezik meg és hajtják végre a cselekményeiket. Több esetben az ilyen személyek már régóta, akár második, harmadik generációs migránsként élnek az adott országban, de a körülmények és a kirekesztettség hatására a radikális nézetek felé fordultak. Az nem valószínű, hogy kiképzett terroristákat kitennének az illegális határátlépés okozta veszélyeknek. Jobban elképzelhető, hogy hamis okmányokkal ellátva próbálnak meg személyeket bejuttatni schengeni területre. A belső határokon történő mozgás pedig nem okoz problémát. Bizonyítja ezt az is, hogy a 2016. december 19-ei berlini terrortámadást elkövető merénylő több országon keresztül tudott utazni, mire Olaszországban igazoltatták és végül elfogták. Mégis milyen eszközökkel került kiegészítésre az általános rendőri feladatokat ellátó szerv eszköztára határellenőrzés területén az elmúlt években? Nos, erre a kérdésre kívánok válaszolni, pontosabban 2015 évet követő technikai, jogszabályi valamint erők alkalmazásának változásáról, melyek meglátásom szerint jelentősen megnehezítik a terrorista személyek mozgását.

1. A határzár kiépítése

„A tömeges méretű migráció kezelése már túlmutatott az egyes országos hatáskörű szervek önálló, de egymással szoros együttműködésben végrehajtott tevékenységein. Szükség volt a kormány határozott fellépésére, a politikai, jogi, gazdasági szabályozás megújítására.”⁴

A tömeges migráció olyan lépésekre kényszerítette a döntéshozókat, ami a határ megerősítését eredményezte. Önmagában a technikai megerősítés nem lett volna hatásos, ha nem társul mellé egy hatékony jogszabály módosítás és nem egészíti egy nagy létszámú erőösszevonás és ezek együttes alkalmazása. Ezek a változtatások esszenciális elemei voltak a népvándorlás szintű migráció megakadályozásának. Az Európai Parlament és a Tanács

³ Elítélték a Magyarországon elfogott iszlamistákat - London – Elítélte az angol bíróság azt a két férfit, akit a magyar rendőrök fogtak el Lökösházánál, egy Romániába tartó vonaton. Mivel útlevelük nem volt, egyikük egy angol jogosítvánnyal igazolta magát, míg a másik egy koránt nyomott az őket igazoltató rendőrök kezébe.

Forrás: <http://www.blikk.hu/aktualis/eliteltek-a-magyarorszagon-elfogott-iszlamistakat/8gfcwmy> (letöltve: 2017.12.27.)

⁴ Varga János: A magyar határrendészeti rendszer működése a tömeges méretű migráció kezelése során. Határrendészeti Tanulmányok 2016/3. sz. 101. p.

562/2006/EK rendelete szabályozza a személyek határátlépésére irányadó közösségi kódexben a külső határok átlépésének szabályait. Főszabály szerint a külső határokat csak a határátkelőhelyen, azok nyitvatartási idejében lehet átlépni.⁵ Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény⁶ rögzíti az államhatár átlépésének feltételeit, így az államhatár határforgalom ellenőrzést követően a nemzetközi szerződésekben, törvényben meghatározott feltételekkel léphető át, a forgalom számára nyitott határátkelőhelyeken, határátlépési pontokon.

A Magyar Kormány 2015. június 17-én döntött arról, hogy a görög - török, a bolgár - török, illetve a lett - orosz határhoz hasonlóan lezárja a zöldhatárt a magyar - szerb szakaszon. Az elfogadott 1401/2015. (VI. 17.) számú kormányhatározat értelmében körülbelül 175 km hosszúságban 4 méter magas Ideiglenes Biztonsági Határzár (a továbbiakban: IBH) létesítettek.⁷ Az Országgyűlés 2015-ben több jogszabályt is módosított, amelyek értelmében Magyarország területének a külső határ szerinti határvonalától, illetve a határjeltől számított 60 méteres sávja az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmények – ideértve a tranzitónákat is – építése, telepítése és üzemeltetése valamint a honvédelmi, nemzetbiztonsági katasztrófavédelmi, határőrizeti, menekültügyi és idegenrendészeti feladatok ellátása céljából igénybe vehető. A tranzitónák kialakítására vonatkozó szabályok alapján, a Szerb Köztársaság irányából is megközelíthető tranzitóna került kialakításra Tompa Közúti Határátkelőhely mellett.

A 2015-ben letett alapok sokáig úgy tűntek, hogy elegendők lesznek. A határzár, az erők koncentrálása sokáig meghozta a várt hatást. 2016. márciusára azonban a határon illegálisan átjutni akarók már nem ijedtek meg attól, hogy egy technikai akadályon át kell jutni, sőt az idő múlásával már az sem volt visszatartó erő, hogy rendőr, vagy katona áll az IBH mögött. Emiatt a rendszer folyamatos, a határőrizeti operatív helyzetre reagáló változtatása elengedhetetlen volt a hatékony fellépéshez. A magyar-szerb határzár teljes szakaszán megjelenő nyomás tovább csökkentése érdekében nagyszámban érkező megerősítő erők elhelyezése, utaztatása, étkeztetése ismét új kihívások elé állította a rendőrséget.

⁵ „A schengeni térségbe történő, külső határszakaszokon végrehajtott ellenőrzési technológia a harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozóan, szemben a minimumellenőrzéssel, amit a szabad mozgás közösségi jogával rendelkező személyek esetében végeznek. Ennek során a rendőri szerv illetékes tagja ellenőrzi, hogy a harmadik országbeli állampolgár teljesíti-e a valamelyik schengeni állam területére való belépés valamennyi feltételét, mellyel esetlegesen bekövetkező jogellenes cselekmények felderítését segíti elő.” In: Az Európai Parlament és a Tanács 562/2006/EK rendelete (2006. március 15.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) létrehozásáról 7. cikk (3),

⁶ Forrás: https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0700089.tv (letöltve: 2017. december 28.)

⁷ A rendkívüli bevándorlási nyomás kezelése érdekében szükséges egyes intézkedésekről szóló 1401/2015. (VI. 17.) számú kormányhatározat, Magyar Közlöny 83. szám.

A migrációs helyzet hatékonyabb kezelése, a jogszabályi változásokhoz igazodó határőrizeti rendszer eredményes működtetése érdekében országos rendőrfőkapitány úr 2016. június 30-tól visszavonásig elrendelte a „Biztonságos Határ” elnevezésű műveletet. Az 1. vonal a megerősítő erőkkel az IBH vonalában, a határrendészeti kirendeltségek szolgálatirányítóinak vezetésével teljesíti feladatait. A 2. vonal felépítése megyénk teljes határszakaszának szektorokra történő felosztásával jött létre, az államhatárral párhuzamosan, attól 200-3000 méter távolságban. A 3. vonal a határrendészeti kirendeltségek illetékességi területének 8 km-es mélységéig tart. A legveszélyeztetettebb irányokban a Bűnügyi Igazgatóságunk és rendőrkapitányságaink bűnügyi állományából, augusztustól más megyékből érkező bűnügyi megerősítő erők alkalmazásával is, a mélységi területeken bűnügyi portyaszolgálatot is szervezünk. A három vonalban 10 rendőri egység és a honvédség kijelölt erői vesznek részt. Ezen túlmenően megyénkben az év során folyamatos volt a Frontex vendégtisztek szolgálatellátása, köztük többen szolgálati kutyákkal, mobil hőkamerákkal és egy szlovén helikopterrel. A Visegrádi Négyek országai együttműködésének keretében augusztus hónaptól cseh és szlovák rendőri kontingensek is segítették az illegális migráció kezelése érdekében tett erőfeszítéseinket, két HRK-n is.⁸

A határzár kialakítását követően a gyors reagálás elősegítése érdekében igény mutatkozott egy olyan út kialakítására, amely megfelel az elvárásoknak. Ahhoz, hogy a határzáron történt vágásokat időben lehessen észlelni, jelzőrendszer és kamerarendszer került kiépítésre, amely az IBH- hoz érkező személyeket is észleli, és azok egy-egy ügynevezett Command Centerben, azaz Határrendészeti Távfelügyeleti Irányító Központban (a továbbiakban: HTIK) fússanak össze.⁹

A 2016. évben megkezdett fejlesztések kapcsán 2017. február 01-től felállított HTIK- ek működéséhez kapcsolódó technikai, informatikai és létszámfejlesztések útján újabb átalakulás vette kezdetét a határőrizeti rendszerben, mely segítségül szolgál az államhatár őrzésében. Az új rendszer működését, az új őrizeti módszereket az állománynak is még tanulni kell, amely időt vesz igénybe. Ezzel párhuzamosan arra is fel kell készülni, hogy a rendszereinket a „túloldal” is figyelni / tesztelni. Az illegális migránsok módszereit is jelentősen megváltoztatta a határőrizeti rendszer módosítása. Kezdetben körültekintően próbáltak meg az államhatáron átjutni, ez a későbbiekben már nem volt szempont számukra. A mélységi határőrizet

⁸ Dávid Károly: A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság határrendészeti helyzete és a fiatal tisztekkel szembeni elvárások. Határrendészeti Tanulmányok. 2017/2. sz. 38-39. p.

⁹ „A védelmi rendszer egyes felderítő és riasztó elemei a még 2015-ben megépült IBH-ra kerültek felszerelésre, így 102 km hosszan 121 helyszínen 172 db lézer- és 70 db hőkamera, mellettük 2-2 reflektor és 2-2 hangszóró, valamint teljes hosszában szabotázshálózat települt.”. In: Dávid Károly: A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság határrendészeti helyzete és a fiatal tisztekkel szembeni elvárások. Határrendészeti Tanulmányok. 2017/2. sz. 45. p.

bevezetésével a korábbiakban tapasztalt együttműködés is megszűnt, ekkor már valóban az átjutott személyek elfogásáról kell beszélnünk, akik megpróbálták elmenekülni az intézkedő rendőrök elől. Azonban amikor a feltartóztatás megtörtént, egyetlen esetben sem tanúsítottak ellenállást, kényszerítő eszközök alkalmazása nélkül tudtuk átkísérni őket a kapukon.¹⁰

„A rendőri tevékenység alapja a határátkelőhelyek közötti terepszakaszokon is az információk gyűjtésén, elemzésén, értékelésén alapul, alapvető formája a kockázatelemzés alapján megszervezett, az államhatárhoz közeli területsávban való járőrözés, valamint az államhatár őrzésével kapcsolatos konkrét helyzeti adatokra való azonnali reagálás. Ezt a valós idejű helyzet tudatosságot leginkább az államhatár őrzésével kapcsolatos információk folyamatos gyűjtése, elemzése, értékelése, valamint a terep folyamatos megfigyelését biztosító korszerű technikai eszközök (stabil és mobil hőkamerák, nagy teljesítményű távcsövek, drónok, helikopterek stb.) összehangolt alkalmazása biztosítja.”¹¹ A folyamatos jellegű elemző-értékelő tevékenységet szavatolja a korábban tárgyalt „Biztonságos Határ” elnevezésű művelet által létrehozott műveleti törzs tevékenysége. „A jelenleg is zajló művelet keretében főkapitányságunk állománya és megerősítő erőink a dinamikusan változó migrációs helyzet kezelésének összetett feladatrendszerét a Készenléti Rendőrség Kelet-magyarországi Határrendészeti Igazgatóságával, Magyar Honvédség határszakaszunkra rendelt egységeivel, a Nemzeti Nyomozó Iroda Nemzetközi Bűnözés Elleni Főosztályának Szegedi Osztályával, a TEK 6. számú Irodájával, a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal Dél-alföldi Regionális Igazgatóságával, az Alkotmányvédelmi Hivatal Bács-Kiskun Megyei Kirendeltségével, a Bács-Kiskun megyében működő Büntetés-végrehajtási Intézetekkel kiváló együttműködésben hajtja végre, közös munkánkat az együtt gondolkodás, a váratlan feladatokra adott leghatékonyabb megoldások gyors kidolgozása jellemzi.”¹²

Említést érdemel azonban azon számítás, amelyet számomra igen kedves kollégáim (Balla – Kui) végeztek. Ennek során arra jutottak, hogy Magyarország 1 103 km-es schengeni külső határszakaszának teljes hosszában 11 472 fő rendőri erőre¹³ lenne szükség ahhoz, hogy pusztán a határterületen történő egyvonalas alkalmazás működőképes legyen. Ezen számítás megfelelően tükrözi Ritecz György megállapítását, mely szerint a feladatba bevont egyelőre stagnálást mutató közel 8.000 fő az EU által elvárt létszámnak¹⁴. Ezen létszám a magyar

¹⁰ Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság, Határrendészeti Szolgálat, Elemző-értékelő Alosztály: Éves kockázatelemzés és határrendészeti helyzetkép, 2016. év. Kecskemét, 2017., 45. p.

¹¹ Varga János: A migrációs válság biztonságpolitikai aspektusai. In: **Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. Szerkesztette: Tóth Péter. Dialóg Campus Kiadó, 2017., 113. p.**

¹² Dávid Károly: A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság határrendészeti helyzete és a fiatal tisztekkel szembeni elvárások. Határrendészeti Tanulmányok. 2017/2. sz. 42. p.

¹³ Balla József- Kui László: A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár és határőrizetre gyakorolt hatásai. Hadtudományi Szemle, 2017/1. sz. 230. p.

¹⁴ Ritecz György – Sallai János: A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0. Hanns Seidel Alapítvány, Budaörs, 2016., 97. p.

határrendészeti feladatokhoz rendelt erő függvényében a diszlokált határvadász osztályok és toborzások mentén válik biztosítottá, melyet megerősítenek a megyei csapaterős századok.

Továbbra is a klasszikusnak számító Törökország - Görögország - Makedónia - Szerbia, illetőleg Törökország - Bulgária - Szerbia útvonalon érkeznek migránsok a szerb-magyar államhatárhoz. Az elkövetési helyek tekintetében folyamatosan változott a szerb viszonylat két érintett megyéjének leterheltsége.¹⁵ A migránsok mozgása folyamatosan és dinamikusán változott. A migránsok mozgását nagymértékben befolyásolták az államhatár mellett folyó munkálatok, a növényzet és a megerősítő erők mozgása. Jelentős terelő hatást váltott ki a makedón hatóságok határellenőrzése, ugyanakkor Szerbiában továbbra sincs olyan rendszer, amely a nagyobb létszámban érkező migránsokat, kérelmezőket kezelni tudná, vagy elhelyezésükről gondoskodna, ezért az ide megérkező harmadik országbeli személyek csak torlódtak. Kiszolgáltatott helyzetük miatt az országon belüli utaztatásukat főként a csempész hálózatok oldják meg, akik különböző ajánlatokkal szervezik őket, és szállítják a szerb-magyar határ adott pontjához.

Az éves eseményeket elemezve feltűnő a Kelebia Vasúti Átkelőhelyen megjelenő, vonaton megbújt és felkapaszzkodott személyek számának pulzálása. Először a 2016. év február közepétől jelent meg, és kisebb-nagyobb megszakításokkal jelen volt egész évben. A felfedések száma hétről hétre emelkedett, majd a szerb határőrizeti szervekkel történt egyeztetés hatására ez a tendencia – a későbbiekben kiderült csak ideiglenesen – lecsökkent, sőt 2016. március közepére megszűnt.¹⁶ A megbújások számának csökkenésének nem lehetett sokáig örülni, hiszen az országba bejutni szándékozók megjelentek a zöldhatáron is. Itt már a technikai határzár működését, hatékonyságát valamint az őrzésre vezényelt erők reagáló képességét tesztelték.

2. További jogszabályi szigorítások

A migrációs válság elhúzódása miatt továbbra is jelentős számú harmadik országbeli állampolgár szándékozik illegálisan az Európai Unió területére jutni. Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján az irreguláris migránsok, bevándorlók visszaélnék a hatályos európai uniós szabályokkal azért, hogy szabadon jussanak el az általuk választott európai uniós tagállamba, illetve az Európai Unió területén ellenőrzés nélkül szabadon mozogjanak. Ezek a személyek menedékkérelmet nyújtanak be, de az erről szóló döntést megelőzve elhagyják a

¹⁵ Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság, Határrendészeti Szolgálat, Elemző-értékelő Alosztály: Éves kockázatelemzés és határrendészeti helyzetkép, 2016. év. Kecskemét, 2017., 8-9. p.

¹⁶ Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság, Határrendészeti Szolgálat, Elemző-értékelő Alosztály: Éves kockázatelemzés és határrendészeti helyzetkép 2016. év., Kecskemét, 2017., 8. p.

részükre kijelölt tartózkodási helyet. Ennek megakadályozása érdekében Magyarország kormánya a jogi határzár megerősítéséről döntött, amelynek célja a menekültügyi eljárás határon történő lefolytatása, valamint a schengeni országok maradéktalan megvédése, a visszaélések megakadályozása. „*A határrendészet normál viszonyokra kidolgozott rendszere előbb meg lett erősítve, s napjainkra az illegális migráció határrendészeti kezelésén túlmutató rendőrségi, belügyminisztériumi és kormányzati intézkedések történtek.*”¹⁷ A fentiek biztosítása céljából az Országgyűlés 2017. március 7-én elfogadta a határőrizeti területen lefolytatott eljárás szigorításával kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi XX. törvényt, amely 2017. március 28-án lépett hatályba. Ennek következtében 5 törvény módosult, ezek;

- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény,
- a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény,
- a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Met.),
- az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény (a továbbiakban: Áht.), valamint,
- a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény.¹⁸

A 2017. március 28-án hatályba lépett migrációval kapcsolatos törvények szigorítása - miszerint a rendőr nem csak a 8 km-es sávon belül, hanem az ország egész területén feltartóztathatja a jogellenesen tartózkodó külföldit és az IBH-n átkísérheti - tovább csökkenti a szerb – magyar államhatárra nehezedő nyomást és a migrációt más irányba elsősorban Horvátország valamint Románia irányába tereli. Mivel a szabályok egész Magyarország területére érvényesek, így a sikeres továbbjutás érdekében az irreguláris migránsok számára csak az lehet a cél, hogy elkerüljék hazánk területét vagy az, hogy a - megemelkedett embercsempész tarifák ellenére embercsempész hálózatok segítségével- még konspiráltabb, rejtettebb módon először Ausztria vagy Szlovákia területére majd célországaikba jussanak.

A migráció magyar vonatkozásában további jelentős változásokat idézett elő, a határzár második vonalának kiépítése, a technikai fejlesztése, az erők koncentrációja és a határőrizeti rendszer az operatív helyzetnek megfelelő folyamatos átalakítása. Ez arra ösztönözte az irreguláris migránsokat és segítőiket, hogy újabb módszereket alakítsanak ki.

¹⁷ Varga János: A határrendészeti kirendeltség szervezeti rendszerének sajátosságai és vezetésének aktuális kérdései. *Hadtudományi Szemle* 2017:(1) 521.p.

¹⁸ A határőrizeti területen lefolytatott eljárás szigorításával kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi XX. törvény.
Forrás: https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1700020.TV×hift=fffff4&txtreferer=00000001.TXT (letöltve: 2017.12.27.)

A technikai határzáron telepített érzékelőkről szóló gyakorlatias beszámolók szerint nagyon sok riasztás érkezik a Command Centerekbe, rendszeresen előfordult a 2017-es év elején hogy a sűrű növényzet és a területen élő vadak, madarak mozgása okán tízezres riasztás szám közül kellett a relevánsakat kiszűrni. Ez a szám erősen hullámzó, jelentősen befolyásolja az időjárás változása, azonban a növényzet folyamatos gyérítése és a rendszer finombeállítása útján a téves riasztások száma – ez idáig a tizedére, és- folyamatosan csökken.¹⁹

A szerb határőrizeti szervek továbbra is passzívak a területükön zajló migrációval kapcsolatban, ez a hőkamera kezelők jelzéseire általuk elfogott személyek számában is jelentkezik.

3. Összegzés

A migráció és a terrorizmus között -a média által súlykolt összefüggések kinyilatkoztatása ellenére- közvetlen és kimutatható kapcsolat számos statisztikai adat összevetése útján sem állapítható meg.²⁰ A bevezetőben tárgyalt európai terrorista cselekményeit megvizsgálva megállapítható, hogy az elkövetői kör nagy többségben európai állampolgársággal (vagy kettős állampolgársággal) rendelkező második- és harmadik generációs radikalizálódott személy, azaz nem a bevándorló, hanem „csupán” a bevándorló háttérrel rendelkezők közül került ki.²¹ Az azonban az bizonyos, hogy az Ideiglenes Biztonsági Határzár további preventív jelleggel szolgál a korábban zöld-határon bejutni szándékozó radikalizálódott személyek számára, amely magas kockázatot rejt magában.

A kormány által elgondolt feladatrendszert a magyar rendőrség sikeresen hajtja végre, a migrációs nyomás ideiglenes kezelésére a sokak által még IBH- ként, azaz ideiglenes telepítményként emlegetett ám mára jelentős fix technikai eszközökkel szerelt és azt körülövező feladatrendszerrel rendelkező határzár teljességgel működik. Pontosabban a köré épített feladatrendszerrel komplexitásában vált be, hiszen a kerítés a feladat végrehajtására beosztott állomány és eszközök, illetőleg a módosított jogszabályok nélkül nem működne. Mindezt alátámasztja, hogy csupán Bács-Kiskun megyében 2016-ban az illegális bevándorláshoz kapcsolódó jogellenes cselekmények száma 17316-ról 2017-ben 9485-re (45%-al) csökkent. Ezen belül a két év számadataiban jelentősen mutatkozik a határőrizeti rendszer hatékonysága, ugyanis a 2016-ban végrehajtott 1958 visszairányítás 2017-ben 2085-

¹⁹ Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság, Határrendészeti Szolgálat, Elemző-értékelő Alosztály: 2017.12. havi határrendészeti helyzetkép. Kecskemét, 2018.01.15., 6. p.

²⁰ Ritecz György: A terrorizmus és a migráció viszonya a számok alapján. Acta Humana 2016/5. 103-123. p.

²¹ Vajkai Edina Ildikó: A migrációs válság biztonságpolitikai aspektusai. In: Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. Szerkesztette: Tólas Péter. Dialóg Campus Kiadó, 2017., 42. p.

re nőtt.²² Mit sem érne azonban ezen feladatrendszer, ha a legfontosabb eleme, a határrendészeti feladatot ellátó rendőr, legyen az bűnügyi, közlekedésrendészeti, igazgatásrendészeti etc.... szolgálati ág beosztottja a feladatrendszer fontosságát nem érzékelné. „A különböző szolgálati ágak, rendőri szervezetek közös, összehangolt tevékenysége alapján megállapítható, hogy a rendőrök válságkezelés előtti szemlélete megváltozott: napjainkban már jobban képesek egységben szemlélni a rendészetet és a határrendészetet.”²³

Felhasznált irodalom

- A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság, Határrendészeti Szolgálat, Elemző-értékelő Alosztály: Éves kockázatelemzés és határrendészeti helyzetkép, 2016. év. Kecskemét, 2017. január.
- A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság, Határrendészeti Szolgálat, Elemző-értékelő Alosztály: 2017. első negyedéves határrendészeti helyzetkép. Kecskemét, 2017. április 12.
- A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság, Határrendészeti Szolgálat, Elemző-értékelő Alosztály: 2017. első féléves határrendészeti helyzetkép. Kecskemét, 2017. július 13.
- Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság, Határrendészeti Szolgálat, Elemző-értékelő Alosztály: 2017.12. havi határrendészeti helyzetkép. Kecskemét, 2018.01.15.
- Az Országos Rendőr-főkapitányság, Rendészeti Igazgatóság Intézkedési Terve a határőrizeti területen lefolytatott eljárás szigorításával kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi XX. törvényből adódó rendőrségi feladatok végrehajtására. Budapest, 2017. március 27.
- Balla József- Kui László: A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár és határőrizetre gyakorolt hatásai. Hadtudományi Szemle, 2017/1. sz. 222-238. p.
- Dávid Károly: A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság határrendészeti helyzete és a fiatal tisztekkel szembeni elvárások. Határrendészeti Tanulmányok. 2017/2. sz. 36-46. p.
- Dr. Zsiga Tibor: A „vasfüggöny” és kora. Hanns Seidel Alapítvány, Budapest, 1999.

²² Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság, Határrendészeti Szolgálat, Elemző-értékelő Alosztály: 2017.12. havi határrendészeti helyzetkép. Kecskemét, 2018.01.15. 2. p.

²³ Varga János: A migrációs válság biztonságpolitikai aspektusai. In: Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. Szerkesztette: Tóth Péter. Dialóg Campus Kiadó, 2017., 121. p.

- Reischl Ferenc –Becher Nándor: Vasfüggöny az Alpok lábánál. Soproni Szemle 2008. LXII. évf. 4. sz. 47-56. p.
- Ritecz György: A terrorizmus és a migráció viszonya a számok alapján. Acta Humana 2016/5. 103-123. p.
- Ritecz György – Sallai János: A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0. Hanns Seidel Alapítvány, Budaörs, 2016.
- Vajkai Edina Ildikó: A migrációs válság biztonságpolitikai aspektusai. In: Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. Szerkesztette: Tóth Péter. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017., 35-48. p.
- Varga János: A magyar határrendészeti rendszer működése a tömeges méretű migráció kezelése során. Határrendészeti Tanulmányok 2016/3. sz. 94-108. p.
- Varga János: A migrációs válság biztonságpolitikai aspektusai. In: Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. Szerkesztette: Tóth Péter. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017., 101-123. p.
- Varga János: A határrendészeti kirendeltség szervezeti rendszerének sajátosságai és vezetésének aktuális kérdései. Hadtudományi Szemle 2017/1. sz., 506-526.
- 1401/2015. (VI. 17.) számú kormányhatározat.
- Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény.
- Az Európai Parlament és a Tanács 562/2006/EK rendelete (2006. március 15.).
- A határon lefolytatott menekültügyi eljárás széles körben való alkalmazhatóságának megvalósításához szükséges törvények módosításáról szóló 2016. évi XCIV. törvény.
- A határőrizeti területen lefolytatott eljárás szigorításával kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi XX. törvény.
- A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény.
- „*Elítélték a Magyarországon elfogott iszlamistákat - London – Elítélte az angol bíróság azt a két férfit, akit a magyar rendőrök fogtak el Lökösházánál, egy Romániába tartó vonaton. Mivel útlevelük nem volt, egyikük egy angol jogosítvánnyal igazolta magát, míg a másik egy koránt nyomott az őket igazoltató rendőrök kezébe.*” Forrás: <http://www.blikk.hu/aktualis/eliteltek-a-magyarorszagon-elfogott-islamistakat/8gfcwmy> (letöltve: 2017.12.27.)

Dr. Jószai János
Határrendész tiszthelyettesek alapozó továbbképzése
Türkmenisztánban¹
(az első hét)

Mottó: Quid discis, tibi discis.

A cikkben a „Magyar határrendész Türkmenisztánban” címmel megjelent előző írásom² folytatásaként tudományos alapossággal, egyúttal olvasmányosan igyekszem leírni, miként készültem fel a kéthetes alapozó továbbképzésére és vezettem le a foglalkozásokat az első héten a világ egyik legnagyobb nemzetközi szervezetének felkérésére Baharlyban (Bahardenben), Türkmenisztánban. Ezzel elsődleges célom a jelenleg, és a jövőben szolgáló magyar határrendészek és rendőrök segítése, hogy megfelelő szakmai tapasztalattal és nyelvtudással bátran induljanak segíteni, „missziózni” külföldre.

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) – angolul Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) – ashgabati irodájának felkérésére a meghívást követő 13. napon 2017. április 29-én 14.30-kor egy börönddel és egy hátizsákkal elindultam Türkmenisztánba, isztambuli átszállással, hogy négy hét (24 munkanap³) alatt határőr tiszthelyetteseket képezek tovább.

A Turkish Airlines aránylag kényelmes. A személyzet kedves, a felszolgált étel-ital egészen jó még a turista osztályon is. Az előző ülés háttámláján levő képernyőn majd 200 film, rengeteg zene, sok információ választható. A három és fél órás átszállási idő viszont igen hosszú, főleg egy ilyen óriási, zsúfolt, zajos, kényelmetlen reptéren, s ezt tetézi az éjszakai

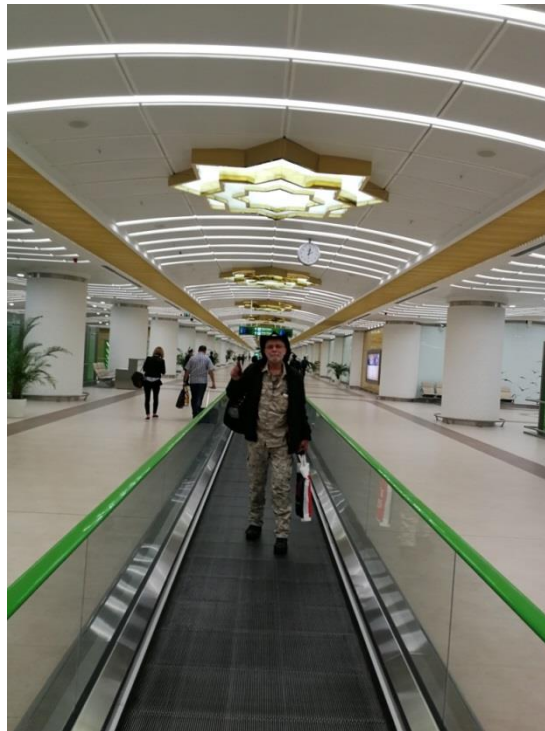
¹ A cikk a Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozata Határrendészeti Tanulmányok című tudományos folyóiratába készült tanulmányorozat második része.

² rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Hatrend%20Tan_2017_4.pdf

³ Türkmenisztánban még hatnapos a munkahét. A szombat munkanap.

utazás és várakozás fáradalma, ami felborítja az ember biológiai óráját. Ráadásként Isztambulban utolsó pillanatban cserélik a beszállókaput és jókora futás után nem is az előre lefoglalt, ablak melletti ülésemet kapom. Reklamálok. A légi utaskísérők nagyon együttérzőek, de nem engednek. Hja, kisebb a gép a tervezettnél.

Helyi idő szerint⁴ április 30-án vasárnap hajnali két óra 5 percre érkezem az ashgabati nemzetközi repülőtérre. Mindenhol fehér márvány, hatalmas terek, kilométeres mozgójárdák és gyönyörű népművészeti díszítés. Tényleg impozáns. A lassú vízum ügyintézés és a bőröndöm szétszedése és alapos átvizsgálása⁵ után Roman, az EBESZ sofőrje vár a kijáratnál. Csak oroszul tudunk kommunikálni. Szerencsére jó humorú, elég művelt, nálam csak 8 évvel fiatalabb fickó. Felvesszük a projektasszisztensünket. Leadom neki az útleveletem és a vízumhoz szükséges igazolványképeket. Megkapom tőle az internetezésre alkalmas SIM kártyát a mobiltelefonomhoz és az előre megbeszéltek szerint az eurómért a helyi fizetőeszközt, a manatot⁶, hogy legyen költőpénzem.

Valóban gyönyörű, impozáns a repülőtér, de hosszú utat kell megtenni a mozgójárdákon.

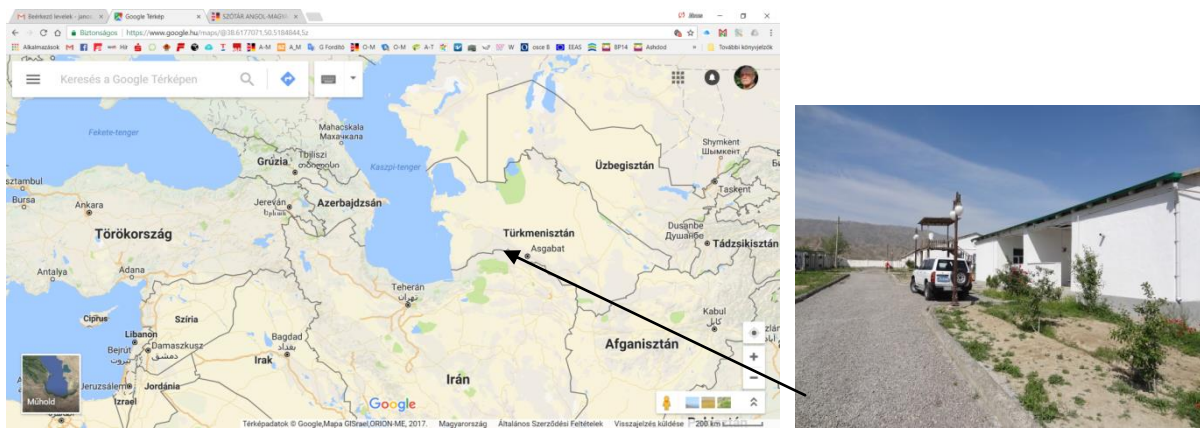
Az éjszakában a főváros központjának fényeinek és gyönyörű, kivilágított épületeinek kívül nem sokat látok. Bő egy óra alatt érünk a fővárostól 100 kilométerre, nyugatra levő határőr

⁴ Az időeltolódás csupán 3 óra.

⁵ A csomagrontgennél egy tiszt és egy sorkatona. Valószínűleg unatkoznak a kevés utas miatt és örülnek, hogy kicsit beszélgethetnek velem. Nagyon tetszik nekik, hogy 20 db. USB pendrájvot hozok a leendő tanulóimnak ajándékba. Megcsodálják a missziós túlélő Gerberemet és a tanto stílusú Smith & Wesson késemet.

⁶ 150 EUR = 1120 Manat, ha nem a reptéren, hivatalos pénzváltónál, vagy szállodában váltják (mert ott alig több, mint a felét kaptam volna). Így forintostíva körülbelül 42 forintba került nekem egy manat.

bázishoz a 2x2 sávos „sztrádán”⁷. Forgalom alig van, de ez vasárnap hajnalban nem csoda. Pár kisebb település szórt fényeit is elhagyjuk. A sztrádáról tők sötétben 8 kilométernyi kopott aszfaltút, majd 2 kilométer hepehupás földút vezet még a célig. Jó, hogy az EBESZ Nissan Patrol terepjárókat használ itt. Már pirkad, amikor ½ 5-kor a kapuhoz érünk. Majd fél óra, mire a kapuügyeletes hosszas rádiózás után beenged. A ki-, és beléptetési procedúra a négy hét alatt végig ilyen kőkorszaki, pedig más „külsős” nem nagyon jár be az iráni határnál, a hegyek lábánál a sivatagban elhelyezett tipikus, sablon szerint épült volt szovjet laktanyába.

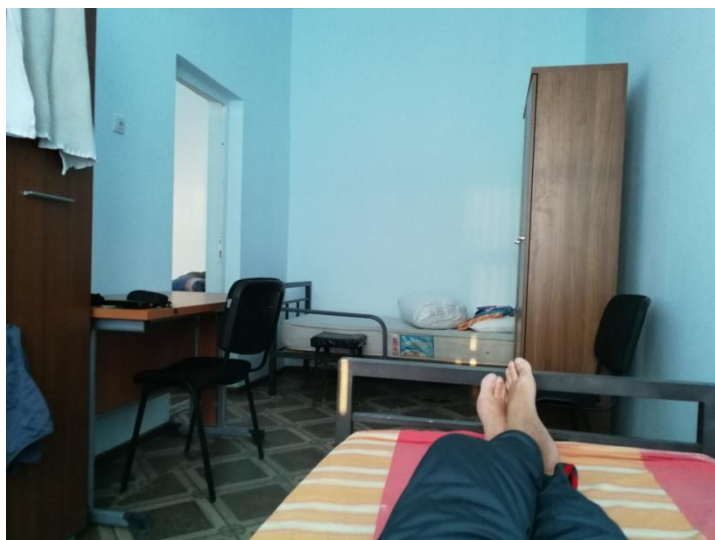

Hulla fáradt vagyok, s a többiek sem túl pihentek, így, miután magyar szilvapálinkával koccintunk a megérkezésre, átadom a hozott ajándékot az asszisztensnek⁸, harapunk egy kis csípős magyar kolbászt és gyorsan lepihenünk. Ébredés után 10 perc alatt kipakolok. A szállás nagyon kaszárnya stílusú. A belső szoba a 2 szakértőé, a külső a 2 tolmácsé⁹. Kis konyha, egy elég lepusztult WC és egy mosdókagylóval és kopott tükörrel „felszerelt” zuhanyfülke áll négyünk rendelkezésére. Takarítás saját kezűleg.

⁷ A 2x2 sáv mellett mindkét oldalon leállósáv és még széles útpadka is van. Útburkolati jelek csak a kereszteződéseknel vannak. Ezek elég gyakoriak, és lámpások, ezért idezőjeles a sztráda. A burkolat minősége a fővárostól távolodva egyre silányabb. A megengedett sebesség 90 km/h de 200-zal is húznak el mellettünk.

⁸ 28 éves, vékony, szimpatikus fiatalember. Türkmén, egyetemet végzett, jól beszél angolul és oroszul. Egyikünknek sem kell sokszor körülírni a mondandóját, mert remekül értjük egymást.

⁹ Language assistant, azaz nyelvi segítő. Így elegánsabb. Róluk kicsit később.

Puritán? A két szakértőnek 18 négyzetméteren 2 vaságy, 2 asztal, 2 szekrény, 2 szék, 0 dekoráció

A tolmácsok „lakosztálya” se nagyobb, de ez egyben a közös nappali is a TV- vel¹⁰.

A Kőw-Ata barlang a tábortól kocsival csak 6-7 perc. Ez az egyetlen szórakozás és élmény a közelben, de ez valóban szenzációs. Megérkezésem napján délelőtt 11-kor a projekt asszisztenssel és a sofőrrel odagurulunk. A finom meleg gyógyvízért 70 métert kell lefelé haladni az elhanyagolt lépcsőkön a mérsékelt lámpafényben. Orosz barátunknak nincsen kedve lejönni. A jegy türkmén állampolgároknak 3, külföldieknek 40 manat¹¹. Ügyes! Amúgy így is megéri. Hol találni itthon gyógyfürdőt 1700 forintért? Az utolsó szakasz a legjobb. Nem csak a lépcsők szélessége, de a magasságuk is eltérő. WC, zuhany nincs. Ruhatár meg főleg. De a hatalmas boltíves zezugos barlang a sejtelmes neszekkel, madarak zajával egyszerűen

¹⁰ A két tolmácsunk 30-án este érkezett, ekkor még a hallgatók EBESZ által biztosított ágyneműje is a szobájukban volt felhalmozva. Az objektumban szolgáló katonák pokrócot kapnak. Ezeket többször láttam a kerítéseken száradni/szellőzni. Megfigyeléseim szerint helyi katonák ételmezési normája sem lehetett túl magas Általában egytálételt kaptak és lepénykenyeret (igaz, abból mindig volt bőven).

¹¹ A jegyen megvan a barlang, a tó és a gyógyvíz leírása.

csúcs. Egy darabig ketten voltunk, aztán hirtelen sokan, majd ismét kevesebben. De a lényeg, hogy nagyon élveztem a gyógyvizet.

Remélem lesz legközelebb, s akkor megszámolom a lépcsőket.

A víz mély. Lebegek, de a sziklára ki lehet ülni. A létszám változó. Először egyedül voltam a vízben, aztán hirtelen sokan lettünk.

A barlang bejárata előtt több „étterem” és egy kis bolt van. A saslikot sok nép vallja magáénak és sokféle alapanyagból készülhet (bárány, csirke, szamár, disznó, kecske, stb.), de ha jól fűszerezik és fa, vagy faszenes (nem gáz, vagy villany) sütőn készül, nekem mindegy, hogy szerb, türkmén, arab, görög, zsidó, orosz, ukrán, vagy török (stb.). Vasárnap lévén majdnem minden kis sütödében száll az égre a faszén vékony füstje. Finom illatok terjengnek. Népes a környék. Körülöttünk nagyon csinos hölgyek, gyerekek (férj, papa a barlangban). A sofőrünk mindenesetre meglepett minket. Klasszikus orosz szívélyességgel invitál, mikor fölérünk. Kis asztal 3 műanyag székkal. Vodka, sör, gyönyörű báránycockák a nyárson, lapos kenyér és saláta (uborka, paradicsom, kapor) az asztalon. Kockás terítő. Gyermekkorom olcsó pesti kisvendéglőinek hangulata idéződik bennem. Nagyon jól érzem magamat.

<p>TÜRKMENISTANYŇ SYÝAHATÇYLYK BARADAKY DÖWLET KOMITETI</p> <p>« K Ö W - A T A »</p> <p>DÖWLET SYÝAHATÇYLYK-GEZELENÇ KÄRHANASY DAŞARY ÝURT RAÝATLARY ÜÇIN FOR FOREIGN CITIZENS</p> <p>Biletiň bahasy : 40,0 manat Ticket price: 40,0 manat № 3593</p>	
<p>Sizes of cave:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Length - 250 meters - Depth - 55 meters - Width - 25-50 meters - Height - 15-26 meters - Total area - 6 300 sq meters - Volume - 75 000 cubic.meters <p>Medical properties</p> <p>Skin disease Rheumatism Cold Kidney disease Improves work of the central nervous system Recommended to be in cave 45 minute and 20 minute in water During a year the constant temperature of water remains - 34-37 degrees</p>	<p>Sizes of lake:</p> <ul style="list-style-type: none"> Length - 75 meters Average depth - 14 meters Width - 14-23 meters Area - 1050 sq meters Volume - 6500 cubic.metre <p>Chemical compound of water of lake</p> <p>Chemical compound of water consist of 38 chemical elements. They are sulphur, chlorine, sulphate, magnesium, sodium and others</p>

A helyiek jobban szeretik a szőnyegekkel leterített, fából ácsolt családiás ücsörgőket. Az ebéd nagyszerű és közben jót beszélgetünk. Letisztul a kép, igaz, a Türkmen Határőrségről végül is ottlétem alatt sem tudtam meg semmi lényegeset a helyiektől. Nem is erőltettem a kíváncsiskodást, mivel szemmel láthatóan rendkívül titkolóztak (mint nálunk, az ötvenes évektől a nyolcvanas évek közepéig), persze teljesen értelmetlenül, hiszen láttam már oly sok és sokféle rendőri, katonai alegységet, egységet és létesítményt, hogy apró jelekből is mindent percek alatt tudjak.

Baráti társaság és családok (hölgy tagjai + a gyerekek) a barlangnál. A csinos ruhát nem csak vasárnap viselik. Ilyen a hétköznapi is...

Mindenesetre végre megtudtam, hogy 16 tanulóm lesz. Mindegyik továbbszolgáló katona, akit a Türkmen Határőrséghez vezényeltek és ott szolgál már néhány éve hivatásos tiszthelyettesként. Némi tapasztalatuk tehát van¹². Az EU gyakorlatnak megfelelő határrendész tudást kell nekik átadni 2 hét alatt, majd ezt újabb 2 hét alatt úgy továbbvinni, hogy ők is tovább tudják majd adni leendő újonc beosztottaiknak.

A rövid otthoni két hetes felkészülés alatt igyekeztem minél több foglalkozási tervet (óravázlatot) és PowerPoint bemutatót el-, és előkészíteni és az utazás napjára, az általam tartandó foglalkozások óravázlatainak bő negyede a hozzájuk tartozó prezentációval együtt készen, befejezve a számítógépen volt (a biztonsági másolatok pedig USB adathordozón). A többi anyag is zömében félkészben, illetve alaposan előkészítve utazott velem, így nem kellett aggódnom.¹³ Minden adott volt, hogy a megérkezésemet követő napon, május 1-én a terveknek megfelelően az ünnepélyes megnyitót követően megkezdjem az oktatást.

¹² 17-ről volt szó, ám kiderült, hogy a tizenhetedik az SBS kiképzési főnöke, egy ezredes. Megfigyel? Felügyel? Nem igazán derült ki. Néha kicsit bekavart, néha nem értette, miért nem a kiképzési terv szerint haladunk.

¹³ A témához kapcsolódó képeket, filmeket, vázlatokat, oktatási anyagokat zömében az internetről szereztem be. Csak jó keresőszavakat kell beírni. Szolid magyar és bőséges angol szakirodalom „vadászható” össze. Természetesen nagyon oda kell figyelni, mert bőven akad hulladék is.

A saslik mellett az is kiderült, hogy május elseje ünnepnap, munkaszüneti nap Türkmenisztánban. Igazából sejtettem, csak az lepett meg, hogy ezzel nem számolt senki¹⁴. A munka így csak másodikán kezdődött. Akkor került sor a megnyitóra is, amit – s ezen sem lepődtem meg – végül nem a nagykövetség tartott, miként az a tervben szerepelt, hanem a projekt menedzser. Meg én. Meg egy ezredes a határőrségtől. Az első tanítási hétből rögtön ugrott 6 óra. Tömörítettem, átrendeztem tüstént az első heti schedult¹⁵ (tervet). Hab a tortán: a 16-ból 2 hallgató csak harmadikán futott be. Egyszóval úgy tűnik, hogy az EBESZ munkatársak és a Türkmen Határőrség illetékesei is fejlődhetnek még a tervezés-szervezés terén.

Vasárnap este megérkeztek a tolmácsok. Ezt az általuk hozott konyakkal, vodkával, helyi csemegével (sózott, napon szárított füstölt marhahússal) és az általam elővezetett szilvapálinkával, jó magyar csípős kolbásszal, meg csemegeszalámmal ünnepeltük meg, sokat beszélgetve. Muhommet és Atamurat testvérek. Kiválóan beszélnek angolul és oroszul is. Van 3 bátyjuk és két húguk, de azok nem nyelvészkednek. Amúgy nagy nemzetközi kereskedelmi cégeknél dolgoznak, s ilyenkor szabadságot vesznek ki. Mindkettőnél feleség, 2 gyerek. Azokat az anyagokat, amiket az otthoni kéthetes felkészülés alatt már interneten elküldtem nekik, kérésem szerint már le is fordították türkménre, hogy a hallgatók a prezentációkat, dokumentumokat már a saját nyelvükön láthassák. Éjfélre kerülünk ágyba. Szép, mozgalmas vasárnap volt a sivatagban, a helyek lábánál.

Az EBESZ egy céget¹⁶ bízott meg a napi háromszori étkezés biztosításával, szóval nem a bázis szakácsai főznek a tanulóinkra és ránk. Nincsen külön tiszti étkezde, de az EBESZ tanfolyam számára elkülönítettek egy szellősebb részt a hodályszerű épületben. A berendezés természetesen ugyanaz, mint a legénységé. A reggeli 2 finom, kisujjamnyi sült kolbászka, iráni puha sajt, fekete olajbogyó, kemény tojás, vaj, lekvár, kávé, tea és 2 féle finom kenyér. Úgy tűnik, nem fogok éhen halni.

¹⁴ Még egy baki: május 8, de erről később.

¹⁵ Lásd 1. sz. melléklet: az általam angol nyelven készített eredeti első heti kiképzési terv.

¹⁶ A cég egy főnök, egy szakács, egy segéderő. Persze mindhárman dolgoznak az előkészítéstől főzésen, tálaláson át a mosogatásig.

Asszisztens, 2 tolmács, sofőr és jómagam az étkezdében

Ha már munkaszüneti/ünnepnap május elseje, reggeli után szétnéztem a bázison, már amennyire engedték, mert néha elég toppant egy tiszt, vagy tiszthelyettes, és lelkiismeretesen elmutogatta, hogy arra nem mehetek. Van viszont 3 modern sportpálya, és a tiszt lakásoknál is EU szabvány a játszótér. Az összes épület egyébként ütött kopott... sivatag, hegyek, szél.

Háromnyelvű felirat szállásunk bejárati ajtaján.

A konyhánk puritán, de nem is nagyon kell használnunk. Üres csőben végződik az elszívó tölesére. Madár pár költ benne, a fészek anyaga néha a gáztűzhelyre hullik.

Véglegesítem az első heti képzési tervet (Weekly Schedul). Befejezek egy foglalkozási tervet. Jót beszélgetünk a két tolmáccsal. Tetszik nekik, hogy rugalmasra tervezem a négy hetet, az meg főleg, hogy kifejtem nekik, 1-2 kivételes helyzettől eltekintve egyikükre van csak szükségem az órákon, a másik szabad, mint a madár. Úgy osztják be egymás közt, ahogy akarják.

13-kor ebéd: lencseleves, tarhonya szerúség, kicsit lesütött főtt krumpli, zöldségek kistányéron (nem aprózva, de salátaszerűen), sült csirkecombok érdekesen vágva, pont, mint újonc koromban: robbantott csirke. Lazulunk, ejtőzünk kicsit, aztán a tanterem és a felszerelések ellenőrzése, nyomtatások. A lehető legtöbb anyagot igyekszem készen, nyomtatva a tanulóim kezébe adni, hogy az órán inkább figyeljenek, s ne jegyzeteléssel teljen a drága idő. Kipakoljuk a padokra a tanulóknak szánt holmit (jegyzetömb, dosszié, füzet, írószer, vonalzó, stb.). A tanteremben két légkondicionáló is van, a bútorzat rendben. A 4 notebook viszont elég kicsi és nagyon nyúzott. Ősrégi Windows fut rajtuk. Ennél is nagyobb baj, hogy nincsen vírusvédelmük és a projektor is roppant gyengécske.

Kis segítséggel végre sikerül rendesen összehozni az internetemet a mobilomon (eddig hol volt, hol nem, mint a mesében). A telefonom hot spotként is működik, úgyhogy a laptopommal most már rendesen tudok dolgozni.

6-kor vacsora: sárgaborsó leves (gyengécske, bár husi is van benne, de alighanem újrahasznosított, s a maradékokat aprították bele), rizs kis répával, husival (tök olyan, mint tegnap), párolt káposzta, saláta, alma, üdítő. A kalória rendben, de az íz-élmény.

10-ig beszélgetünk Red Label mellett. Sikerül csetelni a családdal. Egészen jó május 1. kerekedett.

Kedden 6-kor kis reggeli torna, bütykölés. ½ 9: 2 tükörtojás, olajbogyó, vaj, lapos kenyér(ke) mert csak kicsit török. Lazulás, dolgoztatás. Az eddig felgyült szennyessel tesztelem a mosógépet. Jó, és megfelelő a mosópor is, amit szintén központilag biztosított az EBESZ.

10.50-re öltönyt, nyakkendőt öltök, irány a tanterem. Tanfolyam megnyitó: a nagykövetasszony (persze) nem tudott jönni, a Türkmén Határőrséget egy ezredes képviselte, az EBESZ-től az angol projekt koordinátor érkezett. Enyém a harmadik rövid beszéd: csak

figyelniük, tanulniuk kell + kérdezzenek bármikor bátran a képzés során. A csoport fotó elkerülhetetlen.

Megnyitó. Balról jobbra: bázisparancsnok, SBS ezredes, projekt menedzser, tolmács, jómagam (fölöttünk, mint minden helyiségben a szállásunk kivételével a kedves vezető a nemzeti zászló és címer közt).

13 hallgató már megérkezett.

A kötelező csoportkép (jobbomon a project asszisztens).

34 fok van, gyorsan megszabadulok az öltönytől és kitergegetem az első mosást.

12.40-től ebéd, már a hallgatókkal. A menü borscs itteni értelmezésben: valójában csirkeleves (a szokásos robbantott változatban sok comb darabbal, répával, krumplival, paradicsommal) – az a gyanúm, abból főznek, amit találnak, és ezekből bőven van raktáron. Cérnamentélt jellegű sült tészta – teljesen íz mentes. Saláta – most fehérbabbal, ami nagyon fincsi a szokott kapos-petrezselymes közegben. Kis doboz almalé és pohárnyi nagyon fincsi joghurt. Az adagok bőségesek.

Kész az ebéd. Balra a projekt asszisztensünk, jobbra a cégvezető, sapkában a segéderő, fehér rövid köpenyben a szakácsunk, ő osztja a főfogást.

Asszisztensünk folyamatosan tölti fel a szálláson a készleteinket: filteres tea, kartonszám a fél literes buborékmentes ásványvíz, instant kávé, mosópor, papír kéztörölő és WC papír.

Kis lazálás tele hassal $\frac{1}{2}$ 4-ig. Tényleg iszonyatos meleg van, a szieszta nem véletlen. Május van. Mi lehet itt nyáron? Fiatalabbik tolmácsunk elgurul 2 félliteres konyakért, én hozatok vele egy tucat finom helyi palackos sört (84 Manatért). A sör drága, a konyak olcsó. Az EBESZ által felfogadott villanyszerelő 2 nap alatt megjavítja a WC-ben a villanyt (eddig nyitott ajtó, vagy gyertya üzemmód volt). Most is csupasz madzagon lóg az energiatakarékos, mindenhol a „jól van az úgy” mentalitás látszik.

Az első „munkám”, a délutáni két tanóra remekül sikerült, bár 3 tanulóm még mindig hiányzik. A bemutatkozást játékos formában kezdtük, miután bemutattam magamat ppt. demóval. Párokba rendeztem őket, s kétszer 5 perces beszélgetés után egymásról kellett elmondani, amit ez alatt megtudtak. A végére egészen jól belejöttek és élveztek. A legfiatalabb 21, a többség 23, a legidősebb 31 éves. Többüknek gondja volt a térképpel, jóllehet mindenkinek van középiskolai végzettsége, mert az őrmesterséghez ez elengedhetetlen. Még szoknom kell, hogy ki kell várnom, amíg a tolmács oda-vissza fordít.

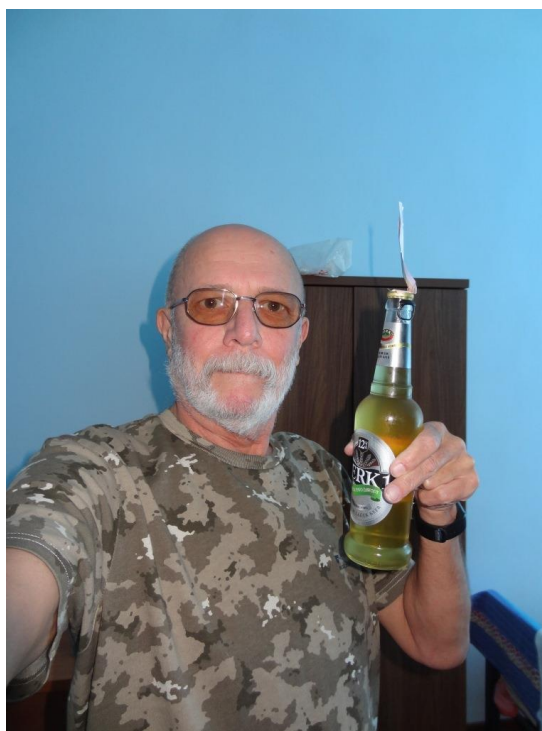
A tanterem jól felszerelt, a tanulók minden szükséges felszerelést megkapnak az EBESZ-től.

A vacsora könnyen felejthető. Megnézem a hallgatóim szállását¹⁷. A körletük sokkal lepukkantabb, mint a mienk volt Szegeden annakidején, amikor 1971-ben kezdtünk.

Az asszisztensünk (és a sofőrünk) visszament Ashgabadba. A helyettese, a Training Assistant egy kákabelű fiatal srác. Az angolja jó, de nem eszik, nem iszik semmit. Kiülünk a ház elé. Köröttünk tücsökzene, holdfény, brutális sivatagi csillagözön. Nincsen zavaró városi fényszennyezés. Nagyon finom a türkmén konyak. Hazai mangalicakolbászt szervírozok mellé uborkával a két tolmácsunknak. Jól csúszik rá a finom helyi sör¹⁸.

¹⁷ Hivatalosan csak a tanórák megtartásáért felelek, de eleve úgy készültem, – például filmekkel, zenékkal, Magyarországot és Budapestet bemutató mozikkal, tai chi foglalkozásokkal, stb, – hogy a szabadidejüket is hasznosan teljen.

¹⁸ Nagyjából minden türkmén mohamedán. Vallások: szunnita muszlim 85%, orosz ortodox 9%, egyéb 2% (Wikipedia) Tolmácsaink is imát mondanak például étkezés után. Koszovóban a 2 év ENSZ békefenntartó

A jó sör drágább a vodkánál és konyaknál. Zárjegy is van rajta!

Szerda az első teljes munkanapom. 06.25-re rendeltem a tanulóimat az EBESZ által EU szabvány szerint építtetett tornapályára. Jöttek is időben, de nem a szállásuk, hanem a főkapu felől, mert előtte már futottak a laktanyán kívül 30 percet. Taichi alapmozgásokat mutatok nekik. Nagy a siker. Utána szabadjára engedem őket, hogy dolgozzanak a korszerű tornaszerekkel.

(UNMIK CIVPOL) misszió alatt alaposan megfigyelhettem a muszlim szokásokat, ismerősök a mozdulatok, ha a szöveget nem is értem. A magyar kolbász, szalámi, a helyi konyak és sör itt úgy látszik nem zavar be a vallás szempontjából. (Az alkohol és disznóhús ugyanis tiltott.)
Tetszik! A türkménisztáni vallásokról bővebben:
https://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkmeniszt%C3%A1n_vall%C3%A1si_%C3%A9lete

A Taichi nagyon bejött nekik. A modern EU szabvány tornapályán futókör és rengeteg remek tornaszer.

A reggeli: lecsós rántottaszerű izé, hozzá kistányéron kis lágysajt, lekvár, olajbogyó (azt hiszem, e három utóbbi állandó műsorszám lesz¹⁹).

2 tanuló még mindig sehol, viszont megjött az ezredes megfigyelőnek. Inspektor, oktatási ügyekben illetékes, ő is doki. 9-től 11-ig bírja, aztán lelécel. De az órák közben tőle is

¹⁹ Nem tévedtem. Minden reggelihez jár a kistányér finomság.

megszerzek egy csomó hasznos információt, na meg főleg a 14 hallgatómtól. Mind őrmester, de azon belül is vannak szintek²⁰. Több szolgálati helyről jöttek, eltérő tapasztalatokkal.

A tanórák kezdő és vég időpontját precízen betartom és betartatom, mert a szünet jár a hallgatóknak. Kinevezem a szakaszparancsnokot, meg a helyettesét, teljes egyetértésben az ezredessel, a tolmácsaimmal és az osztállyal. Létrehozom a gyezsurnij szolgálatot. Sorsolással minden nap egy tanuló²¹ látja el az ügyeletesi teendőket²².

Első 2 óra: az EBESZ koncepciói a határok biztonságáról és a határőrizetről, a határok biztonságát fenyegető veszélyekről. PowerPoint vetítés, magyarázattal. Alaposan bevonom őket, sokat kérdezek, visszacsatolok. Muhamat jól bírja.

4 óra az alapvető katonai formációk (járőr, tűzcsoport, alegységek, zárás, kutatás szervezeti egységei, stb.), és a szervezeti egységek mozgási technikái, az alapvető rádió kommunikáció szabályai és a katonai kézjelek. Nagy érdeklődéssel figyelik a rövid PPT-eket és a filmvetítéseket, de igazán a gyakorlati, terepfoglalkozást élvezik. Érdeklődnek, kérdeznek, elmondják, ők, hogy csinálják²³.

A tantermi foglalkozásokon sokat szemléltetek az előkészített PowerPoint anyagokkal és filmekkel.

²⁰ Megvárom, amíg az utolsó is megjön, aztán csinálom statisztikát.

²¹ Persze hatan plusz napot is kapnak, mert több a nap mint a tanonc.

²² Beadja a jelentést. Mindenkiről tudnia kell, gondoskodik az osztály pontos megjelenéséről, a felszerelés, ruházat, fegyver meglétéről, a tanterem és a hálókörlet rendjéről, a szünetek kezdési és vég időpontjáról, stb.

²³ Kiderül például, hogy tők fölösleges a rádió-kommunikációval foglalkozni, mert jó a szisztémájuk.

A saját laptopomban jobban megbízok. A tanterem falain történetek és idézetek a kedves vezetőtől.

Bableves, pörkölt, főtt krumpli, szokásos saláta, most fokhagymával és medvehagymával, alma, narancs. Kétféle szeletelt kenyér mindig van a 8 személyes asztalokon nagy zárható műanyag dobozban. Ha elfogy, hoznak még. A helyi szénsavas üdítőik elég vacakok, de már kétszer volt Coca Cola is. A gyümölcslevek 25-40 százalékosak és egészen ízletesek.

A délutáni kezdésre megjött a 2 hiányzó tanulóm. Kihirdetem, hogy vacsora után a 2 tolmács közül egy, vagy az asszisztens vetíthet nekik a tanteremben²⁴, mert persze se számítógépük, se TV-jük nincs. Csak az EBESZ által biztosított pár kosár-, és focilabda a szórakozás.

A vacsora krumplileves szerűség pár picci hús darabbal, krumplipüré, finom tepsiben sült csirke, most kukoricával kombinált saláta melléklettel, gyönyörű piros alma. Tuti elhízik. 6-tól már lazulok, és rendezem a holnapi anyagokat. Úgy érzem, az első tanítási napom jól sikerült.

Kellemes langy napfelkeltével indul a csütörtök. A karnyújtásnyira levő hegyek a sűrű levegő miatt nem fotózhatóak. Talán egy nap összejön a szellős, fotós idő. Reggeli torna taichivel futás után. Mától a gimnasztikát a gyezsurnij vezeti. Végül is trénernek lesznek, kell a gyakorlás.

A reggeli elég gyenge. Gyakorlatilag 3-4 dolgot variálnak, úgyhogy mostantól nem írok a kajáról, csak ha valami extra történik. Tuti, hogy ebédre és vacsorára van húsetel (marha, csirke) és leves, na meg saláta.

Ma is jön az ezredes, hiszen ő a 17. hallgatóm. Végül is országos kiképzési / oktatási főinspektor. Fegyverrel, járőr felszereléssel indulunk a 6 órányi terepfoglalkozásra. A tanoncok nagyon élvezik valamennyi témát: járőr mozgása terepen, fegyver, lőszer és robbanó anyagok biztonságos kezelése, fegyverhasználat szabályai.

²⁴ Megnézhetik ismét az órán vetített anyagokat és a rengeteg magammal hozott angol nyelvű meglehetősen friss mozifilm bármelyikét. (Kell-e mondanom, hogy a friss akciófilmekre van igazán igény.)

A második óra végére már döglesztő meleg van. Szerencse, hogy könnyű nyári gyakorló ruhát és nyári bakancsot²⁵ hoztam, meg egy klassz western kalapot. Jó döntés volt.

Együtt ebédelek az ezredessel. Mérsékelt érdeklődést mutat a múltam iránt, magáról keveset, és jól érezhetően nem szívesen beszél.

A net a kezdetektől hol nem működik, hol alig, de ma végre sikerült csatolni a párommal és a családommal, sőt az egészen jó vacsora után képeket is tudtam küldeni és magyar rádiót hallgathattam. Ja: a tévéken a helyi és pár orosz adón kívül jön az Euronews, magyarul is. Elkezdem csinálni a heti jelentést²⁶ és befejezni a második heti óravázlataimat.

Nyugis éjszakám volt. Reggel hiába várom a tanulóimat a szokott időben a tornapályán. Ezredes elvitte őket hegynek fel, futni. Szokásos gyengécske kolbászos reggeli.

Terep: járőrözés, igazoltatás, álcázás, kutatás + megfigyelőkészség fejlesztése. Utóbbi játék: a járőr pároknak az általam elhelyezett színes műanyag kupakokat kell összeszámolni a menetvonalon. Bedőlnek a trükknek és egy halom hibát követnek el, legfőképp, hogy a kupakvadászat közben nem veszik észre a határsértőt. A túrhető ebéd után folytatjuk a gyakorlást. Élvezik. Jó sok újat tanulnak. Közben jól elázunk egy kiadós párperces záportól²⁷.

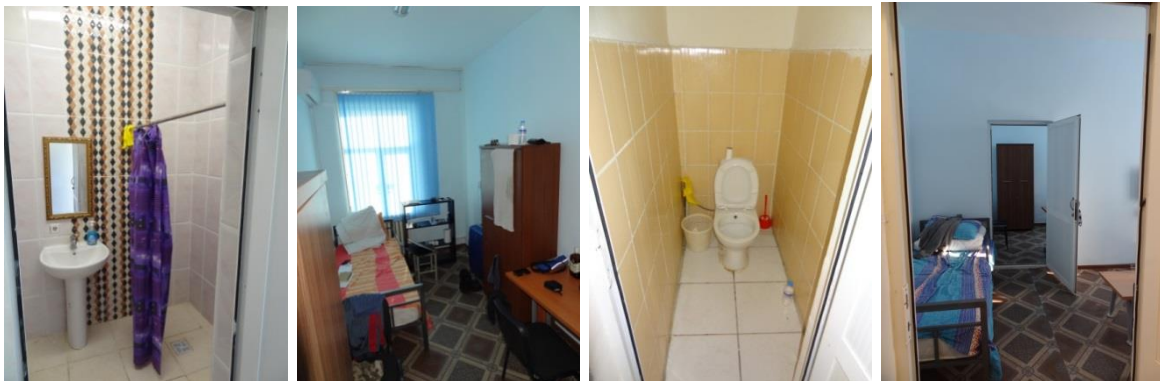
²⁵ A ruháimat (tereparka hosszú nadrág, ing, póló) a Decatlonban vettem, mivel valódi egyenruha csak külön belügyminiszteri engedéllyel viselhető missziókban. Az amerikai nyári bakancsot még Ukrajnában, az EUBAM misszióban kaptam. A derékszíjam viszont az eredeti magyar szolgálati.

²⁶ A munkaköri leírásom szerint hetente le kell adnom írásban a jelentésemet és legkésőbb a hazautazásom után 5 nappal az összefoglaló zárójelentést is postáznom szükséges.

²⁷ Nem csodálkozom, hiszen bár sivatag, de az Irántól elválasztó magas hegyek lábánál nyilván lecsapódhat a levegő páratartalma. Később kiderül, hogy ottlétem alatt ez az egyetlen eső fordult elő.

A vacsora is egészen jó, s közben Muhamat segítségével végre trécslek az ezredessel. Érdeklék a magyar viszonyok, kaják, stb. Az is kiderül, hogy 13 évvel fiatalabb nálam. Örül, ha a helyi dolgokat dicsérem. Jó adag nemzeti büszkeség szorult beléjük. Rendkívül büszkék például arra, hogy élelmiszerben és energiában teljesen önellátó az ország.

Szombaton hajnali négykor arra ébredek, hogy Romannal megjött az útlevelem, valamint az újabb 150 euróért felváltatott manat (most már bőven van pénzem ajándékokat venni) és David, a 40 éves grúz kolléga²⁸ is. Az ágya előkészítve. Kap egy ugyanolyan szekrényt, mint az enyém és szereztem neki egy saját íróasztalt is. Mostantól négyen osztozunk az 1 WC-n és 1 fűrin...

Kissé puritán, elég szűk, de a célnak megfelel. Mosdó, tanári háló, WC, tolmács háló, ami egyben a nappalink

06.25-kor a tanoncain már a tornapályán nyúzzák a gépeket. Kis taichi után bemutatom Davidot (persze angolosan ejtve: Dévidet) és a kínaiaknál nagyon népszerű hátrafelé gyaloglást²⁹. Ezredes megjön, átveszi a gyezsurnijtól a torna vezetését. Brutális fekvőtámaszozás, stb. ő tudja.

Ebédig 4 tanóra dukál (mert itt még munkanap a szombat). 9-kor irány a terep. Fűtyülő szél, cudar az idő (ez is csak egyszer fordul elő a 4 hét alatt). A két komplex gyakorlat remekül sikerül. Határsértő észlelése, elfogása, riadócsoport alkalmazása, rádióforgalmazás, kézjelek, fegyverhasználat. Egészen ügyesek. Kiderül, hogy tudnak kezdeményezők lenni és vannak eredeti, hasznos ötleteik.

²⁸ Pont olyan, amilyenek a fényképe, a levelezésünk és az internetről vadászott életrajza alapján elképzeltem. Igazi kaukázusi, sötét szemű. Segond, három hétig kell csak együtt dolgoznunk. Az angolja nagyon, sőt elképesztően gyenge, viszont kiváló az orosz tudása. Nagyon szeret a közös bulikon tósztot mondani. Velem szemben nem tiszteli a tanórák kezdetét és végét, néha a kelleténél többet, túl sokat beszél.

²⁹ Ezt kínai munkám során lestem el és kedveltem meg. Rengetegen – főleg idősebbek – gyakorolják a csendesebb utcákban és a járdákon egész nap, de főleg reggel és este. Állítólag nagyon jó hatása van az egészségre (ezt, bár azóta magam is rendszeresen tolatok, magamon még nem tapasztaltam).

Délután barlangfürdő. Csak 1 család (papa, mama, 4 kölök) van bent, de sajna 6 fiatal srác később sokat ront a relax helyzeten. Mindegy. Kétszer 25 perc amúgy is elég a fincsi meleg gyógyvízből. A kis boltban 22-ért veszek félliteres konyakot, 2-ért literes szénsavas vizet.

Szokásos gyenge vacsi. Tutifix, hogy a helyi kukucsok bent vannak a gépemben és a telefonomban. Eddig iszonyat lassú volt, hirtelen „normálissá” vált. Kicsit elgondolkozok, kik lehetnek az itteni KGB emberei, de egyrészt mindegy, másrészt valószínű, hogy mind azok.

Délután ezredesünk bevillantja, hogy 9-e a Győzelem Napja, így a vasárnap munkanap, viszont a hétfő szabad. Szóval a múlt heti 1,5 nap késéshez bukunk még egy teljes napot.

Amúgy az esti beszélgetések során mostanra az is kiderült, hogy pár EBESZ tagország (németek, franciák?) összedobott a projektre egy kis plusz pénzt, így kerülhettem ide. A hirtelen summa velejárója lehetett a sietség, s ezért csúsztak be a bakik. Nyicsevo, nyet problem.

Már a második naptól szokásunkká válik az esti jó hangulatú beszélgetős, eszegetős, iszogatós összejövetel. Itt Roman és David már bemelegít velem, a többiek is jönnek hamarosan.

A Ferihegyen vett csípős Pick kolbászkákat szervírozom uborkával, paradicsommal, konyakkal az esti dumapartyhoz. Nagy a siker.

Gyorsan, eseménydúsan, tartalmasan telt el az első hét.

Következtetések, javaslatok:

1. Tiszthelyettestől tábornokig nyugdíjba vonulás után is jól hasznosítható a szolgálati évek alatt megszerzett szakmai és nyelvtudás.
2. Soha nem szabad feladni és pályázni kell minden lehetséges szervezetenél és minden olyan beosztásra, amelyhez megvan a képzettség, szakmai tudás, tapasztalat és nyelvtudás.
3. Nyelveket kell tanulni és folyamatosan karbantartani. A világ annál jobban kinyílik, minél több nyelvet beszélsz.
4. Hasznosítsad a megszerzett szakmai és nyelvtudásodat!
5. Ha színvonalas munkát végzel a különböző missziókban, nemzetközi szervezeteknél, azzal nem csak magadnak, de hazádnak és a magyar rendvédelmi szakembereknek / rendészettudományának is dicsőséget és elismerést szerzel.
6. Vezess naplót, írd le a tapasztalataidat és tedd közzé azokat, hogy ezzel segítsed a jövő generációit a még színvonalasabb munkavégzésben!
7. Ha módodban áll, tegyél meg mindent, hogy a rendvédelmi szakemberek minél képzetebbek legyenek és a rendészettudomány is elnyerje méltó helyét!
8. Lehetőleg a misszió előtt szerezz be minden információt, ami a munkavégzéshez és a szabadidő elöltéséhez kell!

Dr. Jószai János
Határrendész tiszthelyettesek alapozó továbbképzése
Türkmenisztánban¹
(a második hét²)

Mottó: Carpent tua poma nepotes³.

A cikkben a „Magyar határrendész Türkmenisztánban” címmel megjelent első, majd az első hétről szóló második írásom folytatásaként tudományos alapossággal, egyúttal olvasmányosan igyekszem leírni, miként vezettük le a foglalkozásokat grúz kollégámmal a második héten a világ egyik legnagyobb nemzetközi szervezetének felkérésére Baharlyban (Bahardenben), Türkmenisztánban. Ezzel elsődleges célom a jelenleg, és a jövőben szolgáló magyar határrendészek és rendőrök segítése, hogy megfelelő szakmai tapasztalattal és nyelvtudással bátran induljanak segíteni, „missziózni” külföldre.

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) angolul Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) Ashgabati Irodájának felkérésére Türkmenisztánban négy hetes továbbképzést tartottam határőr tiszthelyetteseknek. Az első hét, amelynek valamennyi foglalkozását én tartottam, sikeresnek bizonyult.

Május 7. vasárnap Türkmenisztánban munkanap, a hétfői helyett. Így hétfő és kedd, azaz május 9. (itt még a győzelem napja) két szabadnap lesz egyben. Az első órában a személyes higiénéről beszélgetünk. Tetszik nekik, mert nem csak ppt-demo-t mutatok, hanem a saját „missziós” cuccaimat is, sok tádzsikisztáni és koszovói személyes élménnyel fűszerezve. Ezután öt órát szánunk a személyazonosításra, ami teljesen új anyag a számukra. David jól felkészült, a tanoncok nagyon élvezik, főleg a visszacsatolásokat, amikor vetített képek

¹ A cikk a Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozata Határrendészeti Tanulmányok című tudományos folyóiratába készült tanulmányorozat harmadik része.

² Lásd 1. számú melléklet, a második hét általam készített eredeti angol nyelvű kiképzési terve.

³ Gyümölcsfát unokáid fogják élvezni. (Vergilius)

alapján, tesztlapon kell jelölni, ugyanaz-e a személy, vagy sem. Eleinte átlag 30% a találati arányuk, a végére már 70. Elégedettek vagyunk.

Ebéd után Muhamattal irány a barlangfürdő. Pancsolás után saslikozni hívom. A tulaj egyik kb. 12 éves fia a pincér, sűrög, forog, hozza, viszi, jatt, borralaló nem létezik. Egy adag „sima” sertés nyársat kérek és egy bárányt (van még csirke és valami gyanús nevű, ki tudja miből gyúrt darált hús). Osztozunk a nyársakon. Isteni mindkettő fűszerezése. Zaftos, imádom. Hozzá saláta és lapos kenyér dukál, meg vodka és sör. Az egész 30 manat, tehát kb. 1300 forint.

Saslikra várva. A mögöttem levő bódé az „étterem”.

Keleti kényelem. Alattunk szőnyegek, mögöttünk párnák, előttünk finomságok.

Vacsora után a két tolmácsunk elhúz haza. Szerda reggel jönnek vissza. Éjfélkor⁴ ismét sikerül csetelni a párommal. Látom, de nem hallom (szájról olvasok), ő lát és hall is engem, két tündéri unoka „vendégeskedik” nála. Bájosan mosolyognak és integetnek a kamerába, persze gőzük nincs, mekkora távolságra, hol vagyok, s mi a tényleges szitu.

Reggeli után türelmesen várjuk Romant, a sofőrünket. Ráérünk, jön, amikor érkezik. Ashgabad, a főváros csupán 1,5 óra. A „sztráda” nappal sem különb, mint idefelé hajnalban. Sávok nincsenek, mindenki megy, amerre lát. Közepes a forgalom. A 110 kilométeren két rendőr állomás is üzemel. Minket a diplomata rendszámmal nem állítanak meg.

⁴Ez otthon 21.00, mivel 3 óra csupán az eltérés az időzónák közt.

A terepjárónk nagyon kényelmes. A „sztrádán” 90 a megengedett.

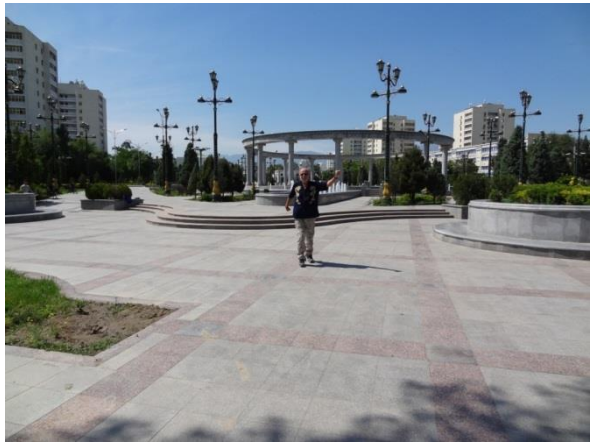
A hatalmas tányérsapkás rendőrök az ellenőrző pontokon nagyon sok járművet megállítanak.

A Tudományos Akadémia és az egyetem épületei.

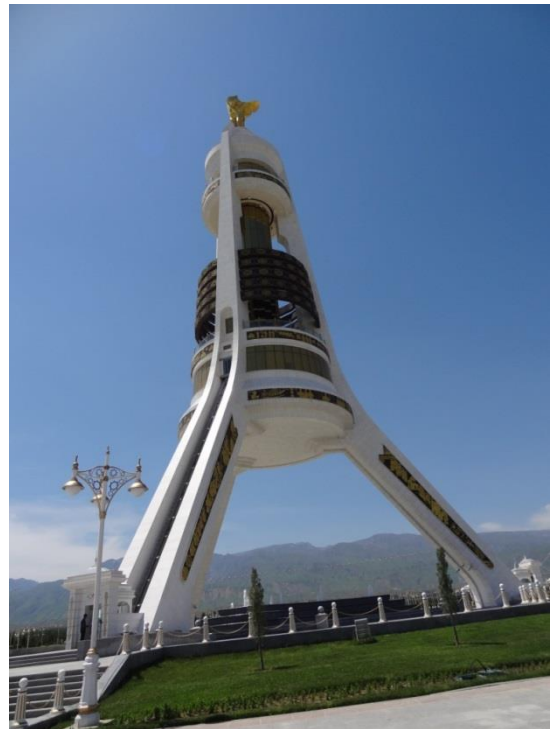

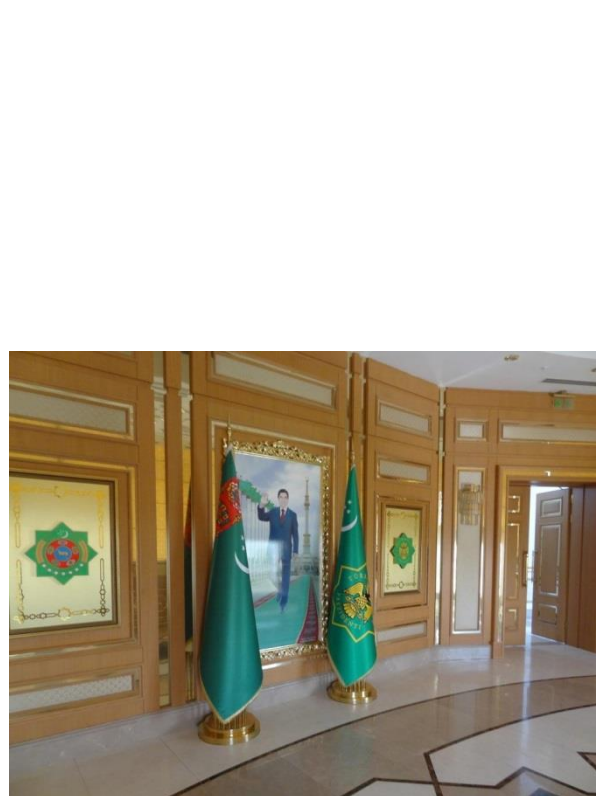
Fent: Modern lakótelep. Cirill és Metód, a cirill ABC megalkotóinak szobra előtt állok. A szovjet korszakból maradtak, hiszen a türkmén abc a törökkel rokon. A nyelv is nagyon hasonló, gyakorlatilag megértik egymást, (erre a tolmácsaink és az asszisztenseink is megesküsznek).

Gyönyörű parkok, szobrok, szökőkutak. A fővárosban szinte csak a modern, csupa márvány részeken autózunk.

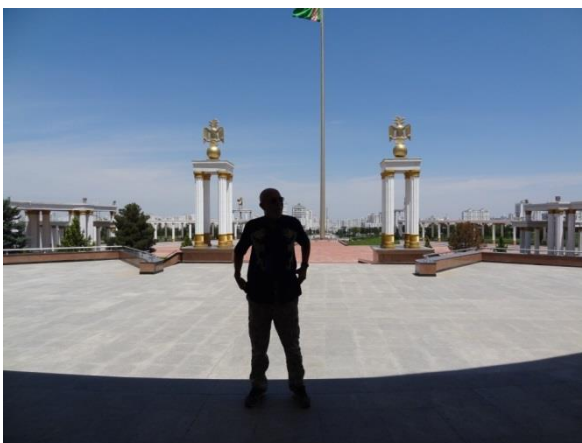

A vadonatúj városrész melletti futurisztikus kilátó csúcs élmény. Rajtunk kívül persze lélek se jár arra. A benne található „múzeum” kizárólag a kedves vezetőről szól. Elégé személyi kultusz feelingünk van.

Meghívom a csapatot egy hangulatos kiskocsmakerthelyiségébe. Vodka, rágsálni való, sör, csini pincérlány.

Elgurulunk a Nemzeti Múzeumhoz. Kicsit nagyon gigantomániás, de rajtunk kívül látogatóknak itt sincs nyoma. Kérdezem, van-e benne eredeti látnivaló, vagy csak képek és másolatok. Naná, hogy nincs értelme bemenni. Megszavazzuk: kihagyjuk.

Egy plázában szétnézünk, hogy ilyet is lássunk. Igazából semmi érdekes, vásárló is alig. Minden nagynevű nemzetközi cég megtalálható. Veszek ajándékba egy gyönyörű, kézzel szőtt selyem vállkendőt. Ez garantáltan valódi és helyi termék.

Atajan, a projektasszisztensünk vár minket egy elegáns kerthelyiséges étteremben. Jó a saslik, finom a bor és a sör, s a pincér lány csini itt is. Majd 300 manat ötünknek a számla. Be kell szállnom egy ötvenessel, mert Atajannál nincs elég pénz.

Bemegyek közelebről megnézni egy modern mecsetet. Cipőt le. Nagyon szép. A minaretbe sajnos nem jutok be. A többiek nem érdekli, a kocsinál várnak.

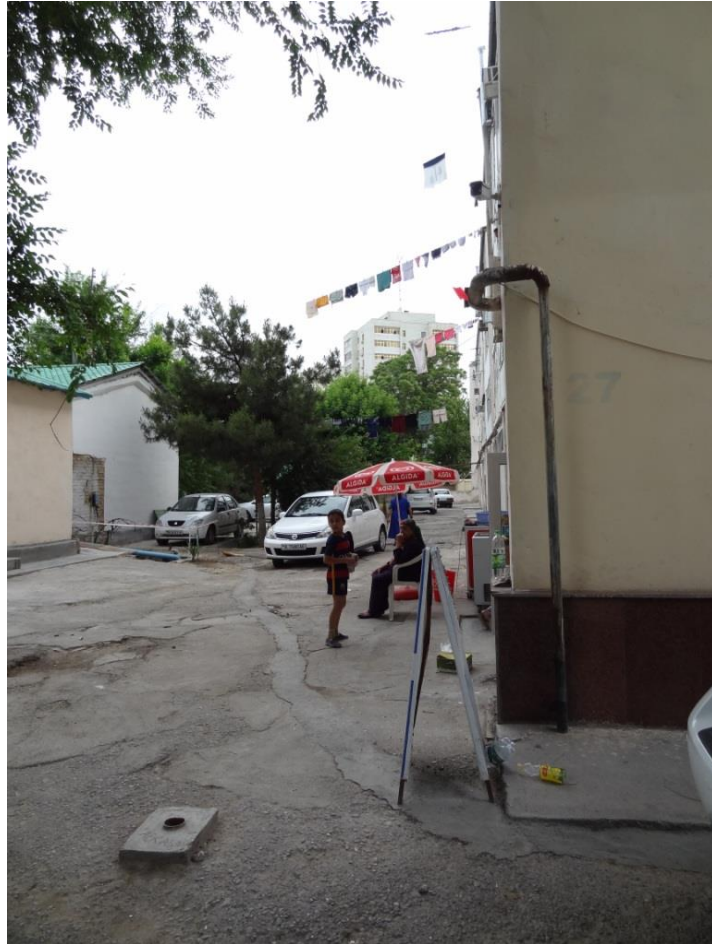

Az utcák szinte üresek. Az orosz piacot (Ruszkij bazar) is megnézzük. Modern, s minden van, mi szem-szájnak ingere. Eladók mosolygósok, vevő alig. Elém toppan egy biztonsági okoska, tilos fotózni!!!, töröljem a képeket. Végül is egyet sikerül megmenteni. Jót röhögök, s mondom is a többieknek, hogy a mai technikai szinten ez egy jókora baromság (lehetne nálam tollba, vagy szemüvegbe épített kamera is, amit soha nem szúrnak ki, vagy a mobilommal is tudnék úgy fotózni, hogy észre sem vesznek).

Fent: gyalogos alig akad. Lent: jégkrém, pattogatott kukorica, üdítő a piac bejáratánál és az egyetlen megmentett kép a piacról.

Elmegyünk Roman lakásához, s fel is hív, hogy megnézzem, mialatt David fodrászol a földszinti kis „szalonban” (rövid haját még rövidebbre vágatva). A hetvenes években épült tízemeletes panel pont olyan, mint nálunk. Gyanús csövek, vezetékek. Utólag üvegezett erkélyekkel az egész telep elég vegyes képet mutat. A lakás 2,5 szobás, kulturáltan, oroszosan berendezve, két langaléta kölökkal, csinoska duci feleséggel. A nagymamáé a beépített erkély.

Hazafelé is gyenge a forgalom. Lepukkant kockaladák, 70 éves teherautók, zsír új baromi drága luxusautók, sokat megélt buszok összevisszasága a festett sávoktól mentes, úgy 3,5 sávnyi széles úton.

Remek kirándulás volt. Besötétedéskor megterítünk a teraszon. Saslik – vodka, druzsba zárja az első szabadnapot. Az ebédünket félretették, pont jó a sör előtt a borscs. Ekkor még nem tudhattam, hogy nem lesz több kirándulás.

A Győzelem Napja ragyogó, napsütéses, vakító nyári reggellel ébred és hamar átvált gutaütésszerű melegbe. Zümmög a légkondi, írom az óravázlataimat, igazítom a képeket, utána lazulok, kis szundi is belefér ebéd után. A laktanya kihaltnak tűnik. A tanulókat békén hagyjuk. A vacsihoz nagyon finom jégkrém is dukál. Elküldtem a heti jelentést. Muhamat megérkezett, hozott türkmén szárított-füstölt húst, kolbászkákat és konyakot a szokásos csillagözönös esti traccshoz. 10-kor elköszönök.

A szerda vacakul indul, lehet, hogy összejött egy kis megfázás. Mindenesetre kihagyom a tornát és beveszem a szükséges gyógyszert⁵. Szokásos lecsós-tojás jellegű izé. Ma már ketten is nekem adták a 3 db. fekete olívbogyó-iráni sajt járandóságukat, én imádom, ők meg nincsenek oda érte.

A délelőtt Davidé. Térképismeret. Besegíték. Elképesztő, mennyire hiányosak az ez irányú ismereteik. Nem csak a katonai, de a közönséges domborzati és közigazgatási térképekhez sem értenek. Úgy tűnik, ez az egyik legfontosabb és leghasznosabb tananyag. Csillogó szemmel isszák az ismereteket. Koordináta-rendszer, méretarány, háromszögelés. Ha ismét jövök, erre jóval több tanórát szánok. Nekilátok közben a 3 hátralevő heti és az összegző zárójelentés előkészítésének. A térképismeret fontosságát természetesen vastagon kiemelem. Újraélem a zsenge tisztkoromat. Kiképzőtisztként Ady-ligeten 1975-82 között nagyon sokszor megtapasztaltam, milyen meglepő tud lenni, amikor azt hiszi az ember, hogy valami természetesen mindenki által ismert, tudott, aztán még se⁶.

Az egészségügyi és elsősegély ismereteket bőséges szemléltetéssel és gyakorlással tanítjuk. Még nem találkoztak az újraélesztéssel és a hogyan cipeljük egyedül sérült társunkat feladatával. Megint nagy a siker.

Vacsihoz finom gyümölcshalála is jár (megmaradt alma, körte, kivi, narancs apró kockákban, finom lében). Sörözgetünk a ház előtt a milliárd csillagos sivatagi estében. Egy katona hoz 2 friss lapos kenyeret. Egy ölnyivel érkezik, a többit viszi a tiszt lakásokhoz. Atajan oroszát értem a legjobban, aztán Muhamatét. A két hét alaposan felfrissítette a leülepedett ismereteket⁷. Viszont hiába a felsőfokú nyelvvizsga, ha nem gyakorlod, elkopik a tudás. Oroszul még mindig nem tudok „gyorsreagálni”, jóllehet mindent megérték. Szokás szerint sok egyszerű szó nem ugrik be, ha válaszolni akarok. No, még van két hét.

A híradóban 39 fokot jósolnak csütörtökre. 6-kor mindenesetre már jó meleg van. Egészen jól aludtam. Kialakult a fürdőszoba-használatunk rendje. Hálaistennek nincsen ütközés, jól elvagyunk négyen.

⁵ Lásd: Következtetések, javaslatok.

⁶ Akkoriban például az újoncnak még oktatni kellett a vízöblítéses/angol WC használatát.

⁷ Lásd: Következtetések, javaslatok.

A reggelihez mindig van valami édeskés tejes szmötyi (tejbegríz? zabkása?). Remélve, hogy egyszer valami finom sajtos, vagy májas szósz lesz, néha a villa hegyével megkóstolom. Nem ízlik. A tanulóim hatalmas merőkanálnyi adagot kapnak, és gyakran kérnek repetát.

Navigálás, koordináta-rendszer, helymeghatározás, GPS használat, sok gyakorlással, kiscsoportban. Nagyon élvezik, ismét rengeteg új ismeretet kapnak. Megint besegíték Davidnek.

Az ezredes is jön, és beledumál. Kicsit idegesítő, mert „okosabb vagyok ezeknél” stílusban löki. Nyilván presztízskérdés számára, ezért szó nélkül hagyom, az viszont tényleg nem zavar, hogy tanórákon kívül mit művel az osztállyal (ma reggeli előtt visszazavarta őket az étterem elől, mert nem szépen, kötelékben jöttek).

David velem ellentétben nem képes időre befejezni az óráit, sőt ma visszarendeli a tanoncokat ebéd utánra. A kaja fantáziamentes, gyakorlatilag variálják ugyan (ma pl. bab is volt a lencselevesben), de az íz világ az összetevőktől függetlenül állandó. Amúgy jókora adagokat kapnak a hallgatóink. Én meg folyton rábeszélem az osztogató szakácsot, hogy „nye nada mnoga, tolka málenkij”.

A napok óta a laktanya udvarán állomásozó munkagépekkel végre nekiláttak a zúzalékkal jól megszórta, majd lehengetelt utak aszfaltozásához. A meleg kiegészül zajjal, porral és bűdössel, pech, ezt most jól kifogtuk.

A délutáni két óra jól sikerülne, ám ezredesünk szokás szerint késve jön, aztán bekérdez, milyen óra is van. Ahhoz képest, hogy az egész kiképzési tervet egyedül csináltam, támpontom sem volt, a tanulókról csak az utolsó percben kaptam kevéske infót, eléggé idegesítő, hogy most értetlenkedik. Persze neki is heti jelentést kell írnia, csak nem az EBESZ-nek.

Vacsi után kiszaladtunk Muhamattal a boltba. Ismét tizenöt percbe került, mire kijutottunk a kapun.

Minden nap dolgozik a tiszt lakásoknál néhány katona. Sávoly alsó, felső, kalap. Ássák a kertet, ágyásokat alkotnak, ültetnek, locsolnak. Ma köbméternyi trágyát szórtak, van illat rendesen. „Közmunka”. A bázison az élet a mi ötvenes, hatvanas éveinket idézi.

Május tizenegyedikén este hétkor még 37 fok van. Mi lehet itt nyáron? Kilenckor kerülök ágyba. A többiek hajnali egykor zörögnek fel.

Egyre jobban hiányzik a család, meg egy kis hazai íz is (sült krumpli, rántott hús, normális sajt, csemegeuborka, stb.)⁸.

Péntek reggel, totál nagymosás, az ágynemű is sorra kerül. Reggeli után már lehet leszedni a szárítókötélről.

Gyilkos melegben tartom az órát. Ismét dicsérem magam, hogy hoztam kalapot. Kis vizsgaharcászat vaklőszerrel, pukkanós gyakorlógránáttal. „Hadijáték”: fele véd, másik támad, aztán csere. Járőrözés, fegyveres határsértő csoport elfogása.

⁸ Valamennyi külszolgálatnál azt tapasztaltam, hogy a tizedik nap körül jelentkeznek a hiánytünetek. Az egyhónapos távollétre ugyanúgy készülni kell „agyilag”, mint a hosszabbra. A fél éves egyedüllét is elviselhető. Csak hozzáállás kérdése. Az internetes kapcsolat (Skype, WhatsApp, Messenger, Wiber, stb.) sokat segít.

Beállítom a helyzetet, aztán indulhat a játék. Legalább 30 évet fiatalodok.

Estére legalább már kicsit feltámad a szél, így nem annyira elviselhetetlen a hőség. Készítem a jövő heti óravázlataimat és a második heti Weekly Reportot. Közben hallgatom a Klubrádiót a laptopomon. Megjött a nyugdíjam, a biztosításom rendben levonva a számlámról. Viszont rádöbbenek: tuti, hogy táv-babráltak a gépemmel. Gyanúsán lelassul. Elszállt az antivírus progim. Gyorsan aktiválom. Ma rövidre fogjuk a csillagfényes esti vodka-sörös csevejt. Tízkor elgondolkodom, hogy nem lenne-e jobb a teraszon aludni.

A szombattal elérkezett a félidő. Szokásos harmatos reggeli (itt nem ismerik a „reggelizz mint egy király” kezdetű népies bölcséletet).

Davidé a délelőtt. Ebédig egyedül maradok, s végre nyugisan befejezem a 3. heti óravázlatokat, segédanyagokat és a második heti jelentést. Természetesen nem érnek vissza a tereptanról ebédidőre.

Ketten maradunk a fiatalabbik tolmácsunkkal. 2-kor irány Köv-Ata, imádott barlangfürdőm. A jegyszedő most is ugyanaz, ragaszkodik a 40-hez. Atamyratnak 3-ért veszem. Hogy miért tizenháromszoros az ár a külföldinek? (Igaz, a 40 manat kb. 1.680 HUF, úgyhogy nem vág földhöz.) Otthon is be kéne vezetni a hazainak olcsóbb rendszert a gyógyfürdőkben. 3x25 perc, szuper. Egyedül vagyunk, aztán befut élelmezési vállalkozásunk 3 fős személyzete. Jót

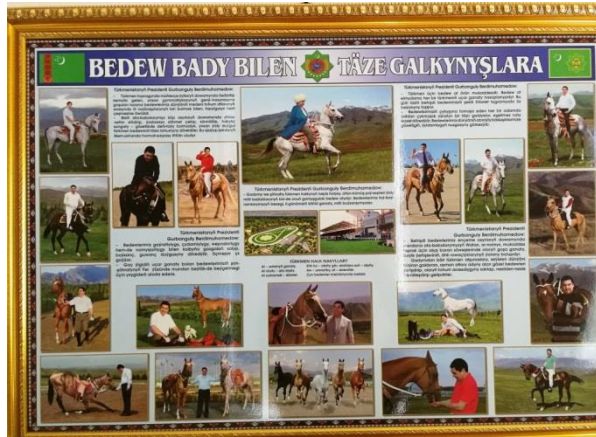
beszélgetünk. Egyszerű emberek, egyszerű étellel és igényekkel. Viszek egy, a kiképzéshez használt katonai fejlámpát (gumipántok, 3 ceruzaelem, led izzó, állítható fókusz). Nagyon praktikus, de kár volt, kiderül, a víz tetején foltokban hártya lebeg, beljebb pedig tollak, pihék, madárkaki, s még ki tudja, mi úszkál a vízen és vízben.

Szóval jó ötlet volt eddig is hazaérve alaposan zuhanyozni, a cuccot pedig bevágni az orosz feliratos LG mosómasába. Amúgy azon a részen, ahol mi fürdünk (kb. 60 négyzetméter) egészen tiszta a víz, mert a fürdőzők úszást imitálva betereleik a koszt a belsőbb részekbe. Jó mélyre lelátni a tóban a fejlámpa fényében. Nem véletlen tehát, hogy alig van pár gyenge fényű lámpa a barlangban.

Most már jobban megy a kegyetlen meredek lépcsők megmászása kifelé. Mire hazamegyek, kisportoltabb és még makkegészségesebb leszek.

Kiülünk egy kis saslik-vodkára a bal első „kerthelyiségbe”. A tulajnak csak fasírtszerű és csirke van, de bárányt szeretnék. Segond, hoznak a szomszédtól. Benézünk a szokott boltba konyakért. A tulaj tegnap ellenőrzést kapott, meg is bukott, mert töményre nincs engedélye. Közben befut az osztályom melegítőben. Szó szerint fut, hisz végül is csak 3 kilométer a bázis. Kedélyesen integetünk egymásnak. Páran barlangoznak, a többség fut vissza a bázisra. Egészségesek, kisportoltak, fiatalok. Simán teljesítik bármikor a felmérő tesztet. Ez nagyon hasonló a hazaihoz, de több számot kell teljesíteni és durvábbnak tűnik.

Baharlyt (ez a legközelebbi kisváros) terveztem holnapra. Jön a telefon: nem tudták elintézni az engedélyt. Nem tudom, engem féltenek, vagy a települést tőlem, esetleg kell pár nap, hogy eldugják a szupertitkos izéket. Mondom, a magyarországi ötvenes évek, s hozzá a Kedves Vezető képei, cselekedetei és idézetei aranyozott keretben mindenhol a falakon. És gyakorlatilag folyamatosan „vigyáznak rám”.

(15 éve Tádzsikisztánban jött folyton 2 fiatal bőrkabátos utánunk cseppet sem feltűnően.)

Vacsora után vendégül látjuk az osztályelsőt, akit az első nap választottam ki, mint legtapasztaltabbat. Egészen jó fej. Még akármilyen is lehet belőle. Mondom neki, írjon, amikor országos vezető lesz. Mondjuk most őrmester, kell még neki kis idő.

Éjjel tizenegykor 5-ös erősségű földregés Ashgabadnál. Az ágyaink rendesen rázkódtak, de nem törődtünk vele. Épp lefeküdtünk. A reggeli hírekből pontosítottunk. Végül is akár a kb. 10 km-re levő cementműveknél is lehetett volna ez egy külszíni robbantás. Se sérült, se anyagi kár. Úgy látszik, tudnak építkezni.

Következtetések, javaslatok:

1. Tiszthelyettestől tábornokig nyugdíjba vonulás után is jól hasznosítható a szolgálati évek alatt megszerzett szakmai és nyelvtudás.
2. Soha nem szabad feladni és pályázni kell minden lehetséges szervezetenél és minden olyan beosztásra, amelyhez megvan a képzettség, szakmai tudás, tapasztalat és nyelvtudás.

3. Nyelveket kell tanulni és folyamatosan karbantartani. A világ annál jobban kinyílik, minél több nyelvet beszélsz.
4. Hasznosítsad a megszerzett szakmai és nyelvtudásodat!
5. Ha színvonalas munkát végzel a különböző missziókban, nemzetközi szervezeteknél, azzal nem csak magadnak, de hazádnak és a magyar rendvédelmi szakembereknek / rendészettudományának is dicsőséget és elismerést szerzel.
6. Vezess naplót, írd le a tapasztalataidat és tedd közzé azokat, hogy ezzel segítsed a jövő generációit a még színvonalasabb munkavégzésben!
7. Ha módodban áll, tegyél meg mindent, hogy a rendvédelmi szakemberek minél képzetesebbek legyenek és a rendészettudomány is elnyerje méltó helyét!
8. Lehetőleg a misszió előtt szerezz be minden információt, ami a munkavégzéshez és a szabadidő elöltéséhez kell!
9. Ha misszióba mégy, vidd magaddal az összes „lehet, hogy szükség lesz rá” gyógyszert! („Kérdezze meg kezelőorvosát, gyógyszerését”!)⁹
10. Gyakorold rendszeresen és gyakran a már elsajátított nyelveket, hogy naprakész légy! Megszerzett nyelvtudás nem vész el, de leülepszik és idő kell a „felpiszkálásához”.

⁹ Ha nincsen rá szükség, legfeljebb visszahozod. Szinte biztos, hogy a távolabbi országokban nem olyan néven, nem olyan kiszerelésben kapható a szer. Pekingben például elvétve találni nyugati gyógyszert árusító patikát. Egy év alatt mindössze kettőt láttam. A kínai orvoslás viszont nem biztos, hogy beválik a tablettához szokott európainak.

Szabó Szonja

A közös nyomozócsoportok helyzete Magyarországon

Bevezetés

Az elmúlt években vitathatatlanul egyre nagyobb teret nyer a szervezett bűnözés, mely újabb és újabb kihívások elé állítja a bűnüldöző hatóságokat. Már-már közhelyesnek tűnhet ez a megállapítás, de sajnálatos módon minden szava igaz. A technika fejlődésével és a szervezett bűnelkövetői körök mindinkább finomodásával és konspirálódásával szemben a nyomozóhatóságoknak egy lehetséges módja van az illegális jelenségek nyomon követhetőségére, detektálására, leleplezésére és bizonyítására, mégpedig ha mindig naprakész és aktuális információkkal rendelkeznek. Mivel azonban a szervezett bűnözés immáron nem ismer területi határokat, így az ilyen információk megosztása a nyomozásban érintett tagállamok között elengedhetetlenül fontos. Be kell látni azonban, hogy hiába a személyes jó kapcsolat vagy közös cél, az eddigi együttműködési formák éppen azok rugalmatlansága miatt már nem célravezetőek és kevésbé helytállóak. Figyelembe véve a normák által rendelkezésre álló lehetőségeket, jelen tanulmány a közös nyomozócsoport (továbbiakban: JIT) hazánk vonatkozásában betöltött szerepét, előnyeit és hátrányait hivatott röviden bemutatni, külön kitérve az emberkereskedelem bűncselekménnyel kapcsolatos tapasztalatokra. Célja, hogy a témában szerzett bűnüldözési tapasztalatokat feltárja, kérdéseket fogalmazva meg ezáltal annak vonatkozásában, hogy a közös nyomozócsoport lehet-e mostani formájában a legalkalmasabb együttműködési forma a nemzetközi bűnüldözésben.

Nemzetközi szabályozás

- A 2000. évi EU tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló „Egyezmény”.
- Az Európai Unió Tanácsának 2002/465/IB kerethatározata a közös nyomozó csoportokról (JIT).
- Az Európai Unió Tanácsának 2010/C 70/01) állásfoglalása a közös nyomozócsoportok létrehozásáról szóló megállapodás mintáról.

Hazai szabályozás

- 2002. évi LIV. tv. a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről.
- 2012. évi CLXXX. tv. az EU tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről.

Hazánk idén ratifikálta a fentiekben említett „Egyezmény” második kiegészítő jegyzőkönyvét, melynek kihirdetése megtörtént, 2018. január 1-vel 2017. évi CLXXIII. törvény¹ számon hatályba is lépett, mellyel jelentősen könnyebbé válhat a nem EU tagállamokkal való együttműködés, így a közös nyomozócsoport létrehozása is.

A hazai szabályozás a fentiekben említett kerethatározatban foglalt szabályozást figyelembe véve elfogadja a közös nyomozócsoport fogalmát, mely szerint:

„Kölcsönös megállapodás alapján két vagy több tagállam illetékes hatóságai közös nyomozócsoportot hozhatnak létre meghatározott célra és korlátozott, de közös megegyezéssel meghosszabbítható időtartamra annak érdekében, hogy a csoportot létrehozó egy vagy több tagállamban bünyügyi nyomozást folytasson.”

Mely az alábbi esetekben jöhet létre:

- a.) a nyomozás során, ha a több tagállamra kiterjedő bűncselekmény felderítése különösen bonyolult;
- b.) a bűncselekmény miatt több tagállam folytat büntetőeljárást, ezért a nyomozások összehangolására van szükség.²

1. Előzmények, a közös nyomozócsoportok adta lehetőségek alkalmazásának növekvő igénye, ennek okai

Magyarországot a nemzetközi szervezett bűnözés napjainkban aktuális helyzetéig három alapvető körülmény befolyásolta:

- **A rendszerváltás.**
- Hazánk teljes jogú **schengeni taggá válása** 2007. december 21-én, mely inntől kezdve azt jelentette, hogy magyar állampolgárok a szárazföldi határokon határellenőrzés nélkül, *bármikor és bárhol* - tehát nem csak a korábbi kijelölt határátkelőhelyeken - *átléphetik az úgynevezett schengeni belső határokat*, amennyiben a schengeni övezet más országaiba utaznak be, majd 2008. március 29-én ugyanígy a reptereken is. A kontroll nélküli szabad mozgás lehetővé tette az addig alacsonyabb szinten működő, kevésbé kifinomult szervezett bűnözői körök

¹ 2017. évi CLXXIII. törvény a Strasbourgban, 1959. április 20-án kelt, a kölcsönös bünyügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény második kiegészítő jegyzőkönyvének kihirdetéséről.

² 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bünyügyi együttműködésről.

terjeszkedését a nagyobb piacot felvevő nyugati országok irányába, mely markánsan érzékelhető volt az emberkereskedelem és a kábítószer kereskedelem, valamint az embercsempészet területén is.

- A 2008-ban kirobbant **gazdasági világválság** pedig tovább mélyítve az addig is jelentős gazdasági különbségeket, újabb „cselekvésre” készítette a szervezett bűnözői köröket.

Hazánk éppen a fenti okoknál fogva is, jelentős szerepvállalással vesz részt az Európai Unió súlyos és szervezett bűnözés elleni küzdelmében, melyre példa, hogy kezdettől fogva tagjai vagyunk az EU e célból létrehozott ún. Európai Multidiszciplináris Platform a Bűnügyi Fenyegtettség Ellen elnevezésű projektjében (továbbiakban: EMPACT – European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats). E projekt célja, hogy az államok közös fellépését és összefogását ösztönözze és erősítse, többek között a közös nyomozások és közös nyomozócsoportok számának növelésével, azok támogatásával.

Legkiemeltebb értéke e platformnak az, hogy a legfontosabb bűncselekmények, mint prioritások külön szekcióban kerülnek megtárgyalásra (külön az emberkereskedelem, külön az illegális migráció és kapcsolódó cselekmények, külön a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények, stb.) a területen dolgozó nyomozók és szakértők által, legközelebb maradván tehát azon személyekhez, akik a nemzetközi együttműködést maguk is „testközelből” átélnek saját nyomozásaik során minden nap. Ezeken a negyedévente megtartott megbeszéléseken lehetőség nyílik arra, hogy a tagállamok kompetens képviselői megbeszéljék egymással a konkrét nyomozások aktuális állását, illetve a végrehajtandó eljárási cselekményeket, továbbá az egyes, újonnan felmerülő ügyekben javaslatokat tegyenek egymásnak közös nyomozócsoport felállítására.³

Mindezen társadalmi és nemzetközi elvárásból fakadó ismérvek folytán fel kellett ismerni, hogy a jóval szigorúbbnak és merevebbnek tűnő jogsegélykérelem és a tüköreljárások ideje lejárt. Előbbi alapvető negatívuma, hogy ha új körülmény merül fel valamely nyomozás során, úgy kiegészítő jogsegélykérelem küldésére van szükség, mely jelentősen megnyújthatja az eljárást és felesleges idővesztést jelenthet a nyomozás során, veszélyeztetve így annak sikerét.

³ Dr. Szabó Szonja: Nemzetközi együttműködés a XXI. században – közös nyomozócsoportokkal a határon átnyúló bűnözéssel szemben. Rendőrségi Évkönyv 2017.

A tüköreljárások problematikája, hogy a párhuzamos eljárást folytató országok nem egyeztetnek minden eljárási kérdésben, így akadózhat az információ áramlása. A párhuzamos nyomozásban előfordulhat, hogy valamely ország által fogatosított cselekmény megfelelő jelzés vagy kommunikáció hiányában veszélyezteti a másik állam eljárását, illetve az ott beszerzett bizonyítékok későbbi felhasználását.

2. Magyarország első közös nyomozó csoportja

Amint azt a korábbiakban már érintettük, a szervezett bűnözés terjeszkedésével, annak nemzetközi hálózattá válásával egyre nagyobb igény merült fel arra, hogy az addig elegendőnek számító párhuzamos nyomozások és jogsegélykérelmek mellett egy rugalmasabb és hatékonyabb, gyorsabb reagálásra képes együttműködési forma kerüljön előtérbe. Az első közös nyomozó csoport felállításának gondolata 2011-ben merült fel a magyar igazságügyi szerveknél, mintegy 11 évvel az után, hogy az Európa Tanács a Kölcsönös Bűnügyi Jogsegélyről Szóló Egyezmény által megteremtette ennek lehetőségét.

Annak ellenére, hogy a bűnügyi statisztikák és indikátorok szerint egyre nagyobb teret nyert Európa szerte a kábítószer-kereskedelem, a határon átnyúló vagyon elleni bűncselekmények és a kizsákmányoló jellegű cselekmények (emberkereskedelem, kényszermunka stb.), az első JIT-re közel sem ilyen jellegű bűncselekmény kapcsán került sor.

Az úgynevezett „BUNDA-ügy” nyomozása 2009 decemberében került elrendelésre a Nemzeti Nyomozó Iroda által, a Magyar Labdarugó Szövetség gyanús mérkőzésekről szóló feljelentése alapján. Annak ellenére, hogy a kezdetektől látszott az, hogy a bűncselekmény – természetesen – több ország érintettségével jár, az első műveleti értekezletre az Europolnál csak 2011 májusában került sor. Ekkor vetődött fel először a közös nyomozó csoport gondolata. Ekkorra már több releváns adat és információ cseréje megtörtént az Europol ún. SIENA csatornáján keresztül. A kezdeti nehézségek és idegenkedés ellenére azonban 2011 nyarán Németország, Finnország és Magyarország partnerségével aláírásra került a közös nyomozócsoportról szóló megállapodás VETO fedőnévvel.

A partnerek közösen kutattak fel és hallgattak ki tanúkat, illetve azonosítottak be lehetséges elkövetőket. Ami a magyar büntetőeljárást illeti, 45 terhelttel szemben, 32 gyanús mérkőzés miatt emeltek vádat többek között bűnszervezetben, folytatólagosan elkövetett számítástechnikai rendszer és adatok elleni, különösen nagy kárt okozó büntett miatt.

Az egyébként világszerte nagy érdeklődéssel figyelt ügyben végül – az Europol 2013 februárjában tartott sajtótájékoztatója szerint – 15 országban 425 elkövető került detektálásra

mintegy 680 megbundázott mérkőzés miatt, mely az elkövetők részére közel 8 és fél millió euró hasznot hozott.

Annak ellenére, hogy mai napig kiemelt jelentőségű ügyről van szó, fontos azt látnunk, hogy a magyar nyomozás elrendelése, majdan a közös nyomozó csoport felállítása között relatíve hosszú idő telt el, mely fontos információk és bizonyítékok vesztésével járhat.⁴

Azóta összesen 24 közös nyomozó csoport került felállításra, melyből 9 emberkereskedelem bűncselekmény miatt, míg a többi embercsempészet (4), kábítószer-kereskedelem (2), áfacsalás (2), gyermekpornográfia (1), csalás (2), bűnszervezetben részvétel (1), lopás (2), továbbá pénzmosás miatt (1) alakult.

Fentiekből jelenleg 9 közös nyomozócsoport aktív mely az alábbi táblázatba foglalva olvasható:

BŰNCSELEKMÉNY	RÉSZTVEVŐ ORSZÁGOK
csalás	HU, CZ
embercsempészet	AT, CZ, HU
bűnszervezetben részvétel	HU, USA
kábítószerrel visszaélés	HU, SK
pénzmosás, emberkereskedelem	NL, HU
emberkereskedelem	UK, HU
emberkereskedelem	UK, HU
lopás (műszaki cikkek)	RO, CZ, HU
lopás (gépjármű)	RO, DE, HU

Forrás: Eurojust és a KR NNI saját adatai.

A jelenleg előkészületben lévő több új közös nyomozó csoport közül kiemelten érdekes lehet az az emberkereskedelem közös nyomozására javasolt JIT, melyben Magyarország partnere Svájc lehet. (Utóbbi a Kölcsönös Bűnügyi Jogsegélyről Szóló Egyezmény második kiegészítő jegyzőkönyve magyarországi ratifikációjának 2018. január elsejei hatályba lépésével lesz lehetséges, figyelemmel arra, hogy a svájci igazságügyi hatóság álláspontja szerint e ratifikáció nélkül közös nyomozó csoport felállítása részükről nem lehetséges.)

A Magyarország és Svájc között létrejövő JIT harmadik lenne azon közös nyomozócsoportok után, melyekben nem EU tagállam is részt vesz.

⁴ Dr. Szabó Szonja: Nemzetközi együttműködés a XXI. században – közös nyomozócsoportokkal a határon átnyúló bűnözéssel szemben. Rendőrségi Évkönyv 2017.

Harmadik állammal kötött JIT megállapodás:

- embercsempészség nyomozása kapcsán – Magyarország, Ausztria, Szerbia (befejezett);
- bűnszervezetben részvétel – Magyarország, USA (folyamatban)⁵.

3. Az első harmadik állam részvételével felállított közös nyomozócsoport – esettanulmány

Előzőekben már említésre került, hogy embercsempészségben indult nyomozás volt az első olyan nyomozás, melyben partnerként EU-n kívüli állam is részt vett. A magyar, osztrák és szerb partnerséggel létrehozott közös nyomozócsoport többek között Szerbia részvétele miatt precedensértékűnek számított az Európai Unión belül.

Magyarország 2014 decemberétől folytatott nyomozást bűnszervezetben elkövetett embercsempészség büntett megalapozott gyanúja miatt.

A nyomozás során megállapítást nyert, hogy egy kiterjedt, nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező embercsempész bűnszervezet követi el a cselekményeket az alábbi elkövetési módszer alapján:

A bűnszervezet vezetője, egy pakisztáni állampolgárságú személy volt, aki alatt vezető szerepet, egy szerb-magyar állampolgárságú személy töltött be. Ő irányította azt a két magyar állampolgárt, akik az egyes szállításokba a szállítókat és az előfutókat szervezték be.

A bűnszervezet Szerbia irányából, a zöldhatáron átsétáltatva, főképp közel-keleti (afgán, iraki, szír), illetve afrikai (szudáni, eritreai) migránsok szállítását szervezte Olaszország, Németország felé.

A nyomozás során Magyarország, Ausztria, Csehország, és Olaszország területén több olyan embercsempészség miatt indult eljárást azonosítottunk, melynek szervezői köre azonos volt a magyar eljárásban azonosított személyekkel.

Tekintettel a rendőri együttműködés során azonosított nemzetközi szinten kiterjedt, jól szervezett elkövetői körre, amely több ország területén hajtotta végre tevékenységét, ezért ideális állapot mutatkozott a JIT felállításához:

- Az érintett országokban (Ausztria, Szerbia, Magyarország) folyamatban lévő büntetőeljárások.
- Az eljárások azonos fázisban voltak (pl. nem lezárás előtt, további nyomozati cselekmények voltak szükségesek).
- Ügyek közötti összefüggések kimutathatók voltak.
- Több alkalommal szükséges információcsere volt előrelátható.

⁵ Az Eurojust és KR Nemzeti Nyomozó Iroda által rendelkezésre álló adatok alapján, elsőként megjelent dr. Szabó Szonja: Nemzetközi együttműködés a XXI. században – közös nyomozócsoportokkal a határon átnyúló bűnözéssel szemben. Rendőrségi Évkönyv 2017.

A fenti ügyben a magyar büntetőeljárást folytató Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Illegális Migráció Elleni Osztály és a nyomozás felügyeletét ellátó Szegedi Járási Ügyészség kezdeményezésére 2015. június 19-én az EUROJUST szervezett munkaértekezletet Hágában, Ausztria, Csehország, Németország és harmadik országgént Szerbia rendőri és igazságügyi szerveinek bevonásával, egy esetleges JIT felállítása érdekében. A fenti megbeszélésen döntés született, hogy a cseh nyomozást nem szükséges beemlíteni a JIT-be, végül az osztrák, a szerb és a magyar felek részvételével kerül felállításra, a cseh és német partnerek, pedig támogatják azt. Kiemelendő, hogy a JIT felállítását nagyban elősegítette a szerb fél támogató hozzáállása. *A JIT tekintetében soron következő lépésként az osztrák, a szerb és a magyar felek elkészítették javaslataikat, melyet megküldtek az EUROJUST részére.* A megállapodás aláírását követően lehetőség nyílt egy olyan bűnszervezet teljes körű felszámolására, melynek mindhárom ország területén jól szervezett alcsoportjai működnek.

A JIT lehetőséget adott az elmúlt időszakban végzett felderítés és a nyomozások során eddig keletkezett bizonyítékok gyors cseréjére, és a három partnerország büntető igazságszolgáltatásának összehangolására, ezáltal az illegális migrációhoz kapcsolódó szervezett bűnözés elleni komplex fellépés.

A JIT eredményeképpen az ügyben Magyarországon 15 fő, Szerbiában 9 fő, Ausztriában 4 fő elkövető lett büntetőeljárás alá vonva, a bűnszervezet felszámolásra került, 2015 októberében hazánk vádemelési javaslattal élt.

4. Tapasztalatok, jó és rossz gyakorlatok – avagy a közös nyomozócsoportok gyakorlati jelentősége

A közös nyomozócsoportokkal kapcsolatos hazai álláspont jelenleg igen változatos. Kritika leginkább az igazságügyi hatóságok (ügyészségek) részéről fogalmazódott meg igazán. Álláspontjuk szerint nehezen jön létre a megállapodás és az idővesztés a büntetőeljárás kitolódásával jár, amely veszélyezteti később a vád eredményességét. Ezen túl negatív tapasztalat a bizonyítékok lefoglalásával és átadásával járó procedúra, mellyel leginkább az a probléma, hogy az eljárás során (adott esetben egy házkutatás alkalmával) lefoglalt vagyontárgyak, illetve bizonyítékok miként kerülnek az eljárást lefolytató országhoz és mi a teendő akkor, ha ez a partner úgy dönt, hogy a bizonyítékokat mégsem kívánja felhasználni. Problémát szokott okozni a gyanúsítottként kihallgatott személyek kiadatása és néhány

esetben a lényeges pontokon eltérő szabályozás (magyar és angol jogi szabályozásnál alapvető eltérés, hogy az angol szabályozás szerint a tanú nem köteles az idézés időpontjában megjelenni és vallomást tenni sem, szemben a hazai eljárási szabályokkal).

A könnyebb átláthatóság érdekében az alábbiakban összefoglalásra kerül, hogy milyen további főbb vonalon jelennek meg az említett nehézségek:

- 1.) A korábbiakban már említésre került, hogy előfordul, hogy egy közös nyomozó csoport felállításához szükséges megállapodás aláírása hónapokat vagy akár egy évet is igénybe vehet. Sajnálatos módon azt kell mondani, hogy az időbeliség ebben a tekintetben erősen szerencse kérdése is. A Birkhill nevű 2013-ban létrejött brit-magyar közös nyomozó csoportban (emberkereskedelem témakörben) ugyanis adott volt mindkét tagállamban a folyamatban lévő nyomozás, mely maga a JIT alapfeltétele. Azonban más esetben előfordul, hogy Magyarországon későbbiekben – legjellemzőbben a JIT felállítását kezdeményező másik tagállam nyomozásának hatására – kerül elrendelésre a nyomozás és csak ezt követően van lehetőség a megállapodás tervezetének megszövegezésére, Legfőbb Ügyészség általi jóváhagyására, a koordinációs értekezletre és majdan a szerződés aláírására. (Ez történt a Galaton-Apus, szintén emberkereskedelemben folytatott közös nyomozó csoport esetében is.) Az e folyamat során eltelt hónapok pedig további bűncselekmények elkövetésére adnak lehetőséget az elkövetők számára. Éppen ezért fontos, hogy ebben az előkészületi szakaszban is figyelemmel kísérje mindegyik érintett tagállam az adott elkövetői kör tevékenységét.

- 2.) Másfelől, ami az együttműködésben a hazai nyomozóhatóság számára nehézséget okoz, az éppen Magyarország az előbbieken említett asszisztenciális, támogató szerepéből fakad. Időnként ugyanis úgy tűnhet, hogy alárendelt helyzetbe kerül a közös nyomozó csoportot vezető, majdan bírói szakaszt lefolytató másik tagállammal és tagállamokkal szemben. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy míg a közös nyomozócsoportot vezető tagállam már két lépéssel előttünk jár, addig a nyomozó csoport magyar tagjainak csak késve küldik meg a releváns információkat hivatkozva sokszor konspirációs és egyéb okokra. Ez azt hozza magával, hogy a hazai nyomozóhatóságok vagy nagyon kapkodva, felkészületlenül vagy csak késve tudnak reagálni a partnerországok egyes kéréseire vagy információira.

3.) Különösen problematikus szokott lenni – leginkább a - nyugati tagállamokkal való együttműködés során az, hogy a partnerországok nem ismerik pontosan a magyar elkövetői kör sajátosságait és lényegében a hazai viszonyokat sem. Ez annyit jelent, hogy főként a kizsákmányoló jellegű bűncselekményeket elkövető személyek jellemzően szegényebb társadalmi rétegből származó – adott esetben illegális úton meggazdagodott – aluliskolázott személyek, akik életvitelükből és nemzetiségi hagyományaikból, attitűdjeikből fakadóan nem rendelkeznek megtakarítással, pénzügyeiket nem tervezik meg hosszú évekre előre. Az is tapasztalható, hogy habár nem titkolják és nem is leplezik gazdagodásukat, melyet előszeretettel tesznek nyilvánossá az interneten és dicsekednek környezetüknek, az azonban a vagyonfelderítéseknél látható, hogy elővigyázatosságból nem saját nevükön szerepeltetik meglévő (már ha van) ingatlanjaikat, adott esetben nagyobb értékű gépjárműveiket, hanem családtagjaik, barátaik nevére íratva azt. Ez pedig igen nagy nehézséget okoz már magának a vagyonfelderítésnek a során is, majdan a vagyonvisszaszerzési eljárásban, különös tekintettel a bizonyítási eljárásra.

Ami azonban egyértelműen pozitívuma a közös nyomozócsoportoknak, hogy a megállapodás megkötését követően rendkívül gördülékeny az ügymenet, hiszen a jogsegélykérelmek nehézségével és merevségével szemben itt a nyomozás során aktuálisan fellépő helyzethez lehet igazodni; például új tanú beazonosítása esetén, akár egy e-mailt vagy egy telefonhívást követően megkezdődhet az érintett felkutatása és kihallgatása. Továbbiakban a különböző országokban elkövetett részecselekmények felderítése a gyorsan áramló információknak köszönhetően kifejezetten hatékony.

Fontos szempont természetesen az is, hogy az Eurojust bevonása esetén az említett EU ügynökség anyagi fedezetet nyújt a partnerek műveleti találkozóihoz, akcióihoz, fedezve az utazás és szállás költségét, továbbá kifizeti a tolmácsolási költségeket (beleértve a kihallgatás, valamint a dokumentumok fordítását), valamint az eljárás során lefoglalt vagyontárgyak, dokumentációk és bizonyítékok szállítását. Természetesen ez harmadik állam esetében úgyszintén lehetséges.

5. Közös nyomozócsoportok az emberkereskedelem területén – kiemelt prioritású terület a nemzetközi együttműködésben

Magyarország méltán került a figyelem középpontjába az elmúlt évek határon átnyúló, szervezett bűnözés ellen vívott harcában, hazánk ugyanis az Europol utóbbi időben

kibocsátott felmérései alapján a szexuális célú kizsákmányolás áldozatául esetek származását tekintve mindannyiszor az első 5 ország között található. E kibocsátó szerep azt a nemzetközi elvárást támasztotta Magyarországgal szemben, hogy hatékony módszerekkel, a célországokkal együttműködve lépjen fel az emberkereskedelem egyre szélesedő jelensége ellen. Ennek kapcsán merült fel megoldásként a közös nyomozócsoport létesítése, mint a tagállami összefogás törvényben szabályozott, ám rugalmas formája.

Figyelemmel a nemzeti és nemzetközi adatokra, a Magyarországról származó áldozatok és elkövetők elsősorban nyugat-európai országot választanak desztinációként, így hazánk az utóbbi években Hollandiával, Belgiummal, Svájcjal, Németországgal, Ausztriával és az Egyesült Királysággal együttműködve folytatott jelentősebb számban közös bűnüldöző tevékenységet s ez napjainkra sem változott. Ami változott azonban, az az együttműködés formájával kapcsolatos szemléletmód: egészen 2013-ig Magyarország nem vett részt közös nyomozócsoportban, az együttműködés többségében bűnügyi jogsegély útján vagy egyszerű információcsere során valósult meg. 2011-től azonban az Európai Unió meghirdette az ún. szakpolitikai ciklus, majd későbbiekben a fent már említett EMPACT elnevezésű projektjét, mely a határon átnyúló súlyos szervezett bűnözés elleni összefogás uniós szinten szervezett közös platformja lett. Ennek egyik prioritása és külön szekciója az emberkereskedelem elleni küzdelem, mellyel kapcsolatban Magyarország az első pillanatban jelezte részvételi szándékát. Ennek a projektnek az egyik fő célkitűzése a közös nyomozások, közös nyomozócsoportok számának növelése, illetve a hatékony és gyors információcsere elősegítése a résztvevő tagállamok között. Ez az uniós felhívás gyorsan meghozta a tagállamok magasabb szintű érdeklődését; a közös értekezletek és az ott bemutatott Europol számadatok mindenki számára egyértelművé tették a közös munka fontosságát. A kizsákmányolás célországaiként aposztrofálható tagállamok érezhetően több és konkrétabb feladatokkal és elvárásokkal fordultak a származási országok, így hazánk irányába is. Az Europol több fórumon is bemutatta a közös nyomozócsoport, mint preferált együttműködési forma lehetőségét és fontosságát, melynek létesítése mára nemcsak opció, de cél is lett a tagországok számára. Mi sem bizonyítja jobban ezt az intenzívebb érdeklődést, mint az, hogy hazánk 2013. óta összesen 5 közös nyomozócsoportot létesített, melyből 2 munkája jelenleg is folyamatban van és talán még ebben az évben egy újabb megállapodás születhet, mely jelenleg előkészítő szakaszban van.

Annak ellenére azonban, hogy a közös nyomozócsoport kiváló lehetőséget nyújt a résztvevő tagállamok számára a gyors, hatékony és közös kommunikációra, a rugalmas és célszerű munkamegosztásra és persze jelentősen kevesebb adminisztrációval jár, mint a bűnügyi

jogsegélyek, az adott megállapodás megkötéséig hosszú út vezet, melyben számos eljárásjogi kérdés vár tisztázására.

Előfordul ugyanis, hogy bármennyire is közös az elérendő cél, bármennyire is a legoptimálisabb keret az együttműködésre a közös nyomozócsoport lenne, eljárásjogi okok folytán még sincs lehetőség a megállapodás aláírására. Így történt ez Hollandia és Magyarország között is az ún. Buidelwolf fedőnevű nyomozás során. Az ügyben szereplő magyar elkövetői kör szintén magyar állampolgárságú nőket toborzott és szállított Hollandiába, Hágába, ahol anyagi és emocionális kiszolgáltatott helyzetüket kihasználva, prostitúciós munkavégzésre kényszerítette őket, majd a nők által ily módon megkeresett pénzt elvette. Ebben az esetben az jelentette a közös nyomozócsoport létrehozatalának az akadályát, hogy bár mindkét országban volt folyamatban lévő büntetőeljárás, azonban a két ügyben szereplő elkövetői kör nem volt azonos, valójában a magyar büntetőeljárásban szereplő személyek a holland hatóság nyomozásában csak érintőlegesen, az ottani elkövetők lehetséges bűnös kapcsolataiként jelentek meg. A magyar nyomozási adatok között viszont a holland gyanúsítottak nem szerepeltek. Tényszerű kapcsolat volt ugyan a két elkövetői kör között, ráadásul azonos tanúk is szerepeltek az ügyben, azonban az egyező ügyben folytatott büntetőeljárás hiánya miatt nem volt lehetőség a közös nyomozócsoport felállítására. Ez volt az első olyan eset, ahol felmerült ugyan a JIT felállításának igénye, azonban ennek lehetősége az eljárásjogi körülmények miatt nem adatott meg. Ez csupán annak érzékeltetésére került most megemlítésre, hogy mielőtt a közös nyomozócsoport keretén belül végzett munka konkrét gyakorlati tapasztalataira rátérnénk, lássuk be, hogy maga a megállapodás aláírása is körültekintő munka és egyeztetés eredménye. A Buidelwolf nyomozás során történt egyeztetések során tapasztalható volt, hogy az adminisztratív kötelezettségek miatt előfordul, hogy olykor hónapokat kell várni egy-egy döntésre és akár több koordinációs értekezletre is szükség lehet. A szükséges intézkedések lebonyolítására ez esetben végül bűnügyi jogsegély keretében került sor.

Az emberkereskedelem területén az első közös nyomozócsoport megalapítására 2013 januárjában került sor az Egyesült Királysággal, Birkhill fedőnéven, szintén szexuális célú kizsákmányolás kapcsán. Ebben az esetben kivételesen szerencsés volt a helyzet, hiszen mindkét tagállam rendelkezett ugyanazon elkövetői körre folyamatban lévő nyomozással. Így a 2013. január elején megtartott első koordinációs értekezletet követően néhány héttel aláírásra is került mindkét partner részéről az ún. JIT megállapodás és ezt követően rövid időn belül az elkövetőket a brit és magyar nyomozóhatóságok elfogták. A gyors és pontos kommunikáció, a határozott feladatleosztás eredményeként az év végére – az eredeti

elképzeléseknek megfelelően – le is zárult az együttműködés, az ügyben brit bíróság előtt azóta már ítélet is született.

A fentiekben írt holland Buidelwolf fedőnevű nyomozás lezárultával, nagyjából a brit-magyar közös nyomozó csoport működése alatt, már folyamatos egyeztetések folytak a holland és magyar nyomozóhatóságok között egy, az említett nyomozás lehetséges folytatásaként felállítandó közös nyomozócsoportról. Az előzményeket az adta, hogy a Buidelwolf nyomozás során letartóztatott elkövetők helyére rövid időn belül új, magyar állampolgárságú elkövetők érkeztek, akik az elfogottak konkurens ismeretségi köréből kerültek ki. Az addig ugyanis Németországban tevékenykedő, ám a tagok származását illetően azonos régióból érkező (Baranya megye) másik elkövetői kör a letartóztatások hírére „elfoglalta” a Buidelwolf nyomozásban elfogott személyek „pozícióját” Hágában, folytatva ez által mások szexuális célú kizsákmányolását. Ezt látva a hágai rendőrség újabb felderítésbe kezdett és tanulva az előző nyomozásban tapasztalt idővesztéséből, már 2012. év végén, alig néhány héttel a Buidelwolf ügyben foglalt cselekményekkel kapcsolatos vádemeléseket követően, megkereste a KR Nemzeti Nyomozó Irodát, hogy közösen mérjék fel egy kétoldalú nyomozócsoport felállításának lehetőségét. Az Europol által végzett elemzések során azonban felmerült, hogy az elkövetők Hollandia mellett Belgiumban, Gentben is tevékenykedtek, ezáltal Belgium is lehetséges partnerként lépett fel a további egyeztetések során.

Az immáron 3 országot érintő együttműködés lehetősége egyfelől még szélesebb nemzetközi siker reményével kecsegtetett, másrészt a 3 különböző partnert és azon belül is az ügyészséget, a rendőrséget, továbbá az Europolit és az Eurojustot érintő koordináció sajnálatos módon megbonyolította és hosszadalmassá tette a folyamatot. A 2013. év elején kezdődött tárgyalások eredményeként csupán 2013. december 17-én került sor a végső megállapodás aláírására.⁶

Az EU-ban is unikálisnak számító, valamint az EMPACT- ban is példaértékűvé emelt, Apus-Galaton fedőnevű trilaterális közös nyomozócsoport a kezdeti nehézségek ellenére azonban sikeres együttműködést hajtott és hajt végre napjainkban is, habár jelenleg jogsegély formában.

6. A jövő kihívásai (vagyonszerezés, migráció)

⁶ 2015. Praktische Erfahrungen mit gemeinsamen Ermittlungsgruppen – eine wirksame Lösung mit Kompromissen bei der Bekämpfung des Menschenhandels. (Gyakorlati tapasztalatok a közös nyomozócsoportokkal kapcsolatban - kompromisszumos és hatékony megoldás az emberkereskedelem elleni küzdelemben). Mitteleuropäische Polizeiakademie. Erfahrungen mit JIT. MEPA Fachjournal, Ausgabe Nr.2. Jahr 2015: 55-61.p.

A nemzetközi szervezett bűnözés ellen vívott harc a jövőben sem állhat meg. Figyelemmel kell lenni azonban a világban lezajló változásokra, mely újabb és újabb kihívásokat állít az igazságügyi és büntető hatóságok elé. Növelni kell az éberséget, a tudásszintet, csökkenteni kell a reakcióidőt, mely utóbbinak alapfeltétele az információk korai szakaszban történő megosztása nemcsak az érintett, hanem a valószínűsíthetően érintett országokkal egyaránt. Erősíteni kell a harmadik államokkal való együttműködést, különösen Magyarországnak, a schengeni határokkal kapcsolatos feladatok kapcsán. Mindezekre kifejezetten alkalmasak a közös nyomozócsoport adta lehetőségek, hiszen lebontja a bürokrácia akadályait és lehetőség van a rugalmas és gyors reagálásra.

A növekvő bevándorlási hullám nem csupán az embercsempészet bűncselekményét érinti, hanem jelentős hatással van a relációs bűncselekmények számának növekedésére is. Ami most biztos, hogy rendkívül nagy látenciával kell számolnunk már most a munkacélú kizsákmányolás, illetve az illegális adoptáció és szervkereskedelem terén. Ezek olyan jellegű cselekmények, melyekről hivatalos számadatokkal nem rendelkezünk, habár a civil szervezetek informatív és nem hivatalos tájékoztatása alapján az áldozatok szám folyamatosan nő.

A másik jellemző terület, amelynek kapcsán a jövőben még nagyobb jelentőséget kell tulajdonítani, az pedig a bűnös úton szerzett vagyon feltárása, vagyis a vagyonfelderítés és visszaszerzés. Jellemző a transznacionális bűnszervezetekre, hogy tevékenységüket egyre nagyobb konspirációval és óvatossággal végzik. A kifinomult struktúra régen túlmutat a maffia típusú klasszikus bűnszervezeti modelleken, azonban elengedhetetlen az egyes tagok szerepének detektálása a bűncselekmény pontos megállapítása érdekében. Az elkövetők egyre ritkábban használják a klasszikus kommunikációs csatornákat, sokkal jellemzőbb az internet alapú közlésmód, melynek ellenőrzése nehézkes és technikailag sokszor nem is követhető. Éppen ezen okok folytán kiemelt figyelmet kell fordítani a bűnös vagy illegális úton szerzett pénz útjára, mely nemcsak a bűncselekmény nyomon követhetőségét segíti elő, hanem lefoglalása révén akár lehetőséget teremt az adott bűnszervezet teljes kiiktatására. A kizsákmányoló jellegű cselekmények kapcsán Magyarországnak kiemelt jelentősége van például, hiszen az elkövetők jellemzően hazajönnek vagy állandó jelleggel itthon is laknak és csak rövidebb időszakokra maradnak az érintett célországokban. Egy közös nyomozócsoport esetén fontos, hogy az ilyen jellegű információk a lehető leggyorsabban és legpontosabban kerüljenek átadásra a vagyontárgyak, illetve a pénz lokalizálása céljából.

A fentiekben szó esett az emberkereskedelem, kerítés bűncselekmények specialitásáról. E különlegességet az adja, hogy a jelzett bűncselekmények transznacionális jellege nem csupán

abban mutatkozik meg, hogy az elkövetők más és más országban is elkövetnek hasonló jellegű cselekményeket, hanem abban, hogy ezen túl, egy és ugyanazon cselekmény különböző tényállási elemei különböző országban valósulnak meg.

Kifejezetten jellemző az, hogy az elkövetők Magyarországon toborozzák a tanúkat, szállításukat Magyarországon szervezik meg, azonban a tényleges munkavégzés, ezáltal a kizsákmányoló magatartás (pénz behajtása, az áldozatok embertelen körülmények között tartása, akár fizikai bántalmazása, fenyegetése, stb.) az adott célországban valósul meg. Megemlítendő továbbá az is, hogy a bűnös tevékenység során felhalmozott vagyon szintén az eredeti lakhelyül szolgáló országban, esetünkben Magyarországon lelhető fel akár készpénz, akár ingó, akár ingatlan vagyontárgyak formájában. *A közös nyomozócsoport éppen ezt a célt hivatott szolgálni: a több államban megvalósuló vagy több államra kiterjedő bűncselekmény felderítése, a tényállási elemek és bizonyítási eszközök közös, összehangolt felderítése és felkutatása, majd összegyűjtése így érhető el a legcélszerűbben.*

A közös nyomozócsoporton belül történt munkamegosztás és feladatleosztás során figyelemmel kellett lenni tehát arra a tényre, hogy a partnerországok helyzete és szerepe teljesen eltérő az adott nyomozáson belül. Magyarország, mint kibocsátó ország az említett háromoldalú közös nyomozócsoportban - többségében az Europol csatornáin keresztül - jelentős mennyiségű adatot, információt szolgáltatott már az elfogásokat megelőzően az elkövetői kör feltérképezése, kapcsolatrendszerének megismerése, vagyoni háttérének felderítése, továbbá az áldozatok azonosítása terén. Ezen a ponton mindenképpen ki kell emelni a közös nyomozócsoport flexibilis jellegét, hiszen a nyomozás során fontos, hogy bármelyik pillanatban újabb és újabb információk, adatok válhatnak szükségessé, akár haladéktalan jelleggel, esetleg halaszthatatlan intézkedésre van szükség bizonyítási eszközök beszerzése céljából, amely tekintetében a JIT azért előnyös, mert az így hirtelen felmerülő kérdésekre vagy kérésekre külön megkeresés vagy kiegészítő jogsegély nélkül – a magyar eljárási szabályok figyelembe vételével – lehetőség van. (Szemben áll ez a helyzet a bűnügyi jogsegély esetével, ahol egy azonnali intézkedés foganatosítása, valamely adat vagy információ megszerzése érdekében, akár figyelés, akár adatgyűjtés stb. csupán kiegészítő jogsegély keretében lehetséges.) Természetes, hogy valamennyi hírigény, kérés, kérdés stb. szükséges módon ledokumentálandó, azonban a két eljárás mechanizmusa rugalmasságában teljesen eltérő.

Végezetül látni kell azt is, hogy a közös nyomozócsoportban végzett munka szerteágazó és bizony költséges tevékenység, mely esetben lényeges szempont, hogy ennek Eurojust általi anyagi finanszírozása nagyban megkönnyíti a kisebb költségvetéssel bíró országok

nyomozóhatóságainak helyzetét is. Be kell látni, hogy nagy összegeket emészt fel nem csupán a külföldre utazás, autóbérlés, telefonköltség, szállásköltség, stb., de adott esetben a tolmácsolás és a szakértő díja is.

7. Eurojust JIT szakértői hálózat (JITs Network)

Utolsóként említést kell tenni a közös nyomozócsoportokat koordináló talán legfontosabb európai uniós szervezetről, az Európai Ügyészségi Hivatal égisze alatt működő Közös Nyomozócsoport Szakértői Hálózatról (továbbiakban JITs Network), mely lényegében nem más, mint egy rendészeti és igazságügyi nemzeti szakértőkből álló nemzetközi hálózat, mely stratégiai és műveleti információk megosztásával koordinálja a tagállamok közös nyomozócsoportokkal kapcsolatos tevékenységét. Magyarország az említett szakértői hálózatba két főt (egy fő ügyészt és egy fő rendőrt) delegál. A hálózat évente kétszer tart ülést, egy munkacsoport-értekezletet és egy éves konferenciát. A hálózat munkájának köszönhetően az elmúlt években jelentősen leegyszerűsödött a közös nyomozócsoportokkal kapcsolatos ügyintézés, hiszen számos olyan dokumentáció került megfogalmazásra, amely révén az érintett tagállamok és harmadik államok jóval rövidebb idő alatt, megfelelő előzetes tájékoztatás birtokában kezdhettek neki a koordinációs egyeztető értekezleteknek. A hálózatnak köszönhető többek között a megállapodás mintaszerű megszövegezése, valamint útmutató rendelkezésre bocsátása az EU valamennyi nyelvére lefordítva, mely segítséget nyújt a gyakorlati és pénzügyi részletek megismeréséhez.

Összegzés

A közös nyomozócsoport egy lépés csupán ahhoz a végső felismeréshez, hogy a 21. században, a szervezett bűnözés hulláma előtt az egész világon megszűntek a határok. A hatékony fellépés lényege abban rejlik, hogy az érintett országok egymással összefogva, konstruktívan szálljanak szembe a bűnözés jelenségével. A közös nyomozócsoport egy olyan előre kidolgozott séma, mely törvényes lehetőséget ad a tagállamok kezébe, hogy együttesen tegyenek lépéseket az Európai Unió és saját belső biztonságuk védelme érdekében.

Felhasznált irodalom

- Dr. Szabó Szonja: Nemzetközi együttműködés a XXI. században – közös nyomozócsoportokkal a határon átnyúló bűnözéssel szemben. Rendőrségi Évkönyv 2017.

- 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről.
- 2017. évi CLXXIII. törvény a Strasbourgban, 1959. április 20-án kelt, a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény második kiegészítő jegyzőkönyvének kihirdetéséről.
- Az Eurojust és KR Nemzeti Nyomozó Iroda által rendelkezésre álló hivatalos statisztikai adatai.
- 2015. Praktische Erfahrungen mit gemeinsamen Ermittlungsgruppen – eine wirksame. Lösung mit Kompromissen bei der Bekämpfung des Menschenhandels. (Gyakorlati tapasztalatok a közös nyomozócsoportokkal kapcsolatban - kompromisszumos és hatékony megoldás az emberkereskedelem elleni küzdelemben). Mitteleuropäische Polizeiakademie. Erfahrungen mit JIT. MEPA Fachjournal, Ausgabe Nr.2. Jahr 2015: 55-61. p.